

Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

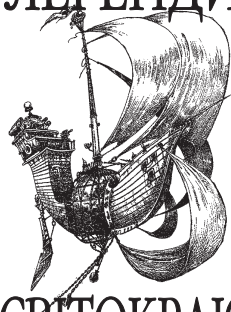
Джон Стюарт
Кріс Рідел

ВІЛЬНЯК

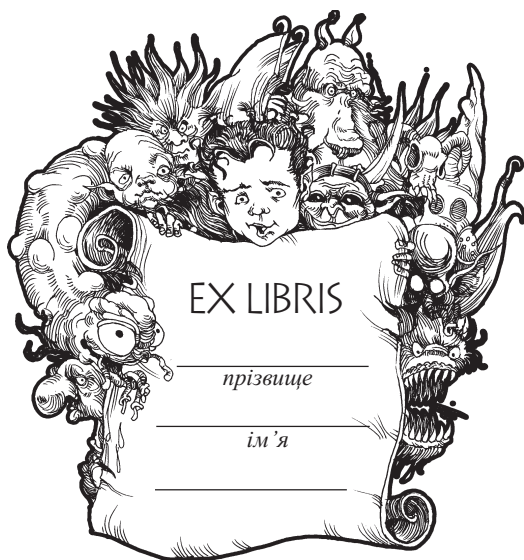
ЛЕГЕНДИ СВІТОКРАЮ

ЛЕГЕНДИ

СВІТОКРАЮ

У серії
“Легенди Світокраю”
виходять друком:

У НЕТРЯХ ТЕМНОЛІСУ

БУРЕЛОВ

ПІВНІЧ
НАД САНКТАФРАКСОМ

ТЕМНОЛЕСНИКОВЕ ПРОКЛЯТТЯ

ОСТАННІЙ
ІЗ НЕБЕСНИХ ПІРАТІВ

ВОКС

ВІЛЬНЯК

ЗИМОВІ ЛИЦАРІ

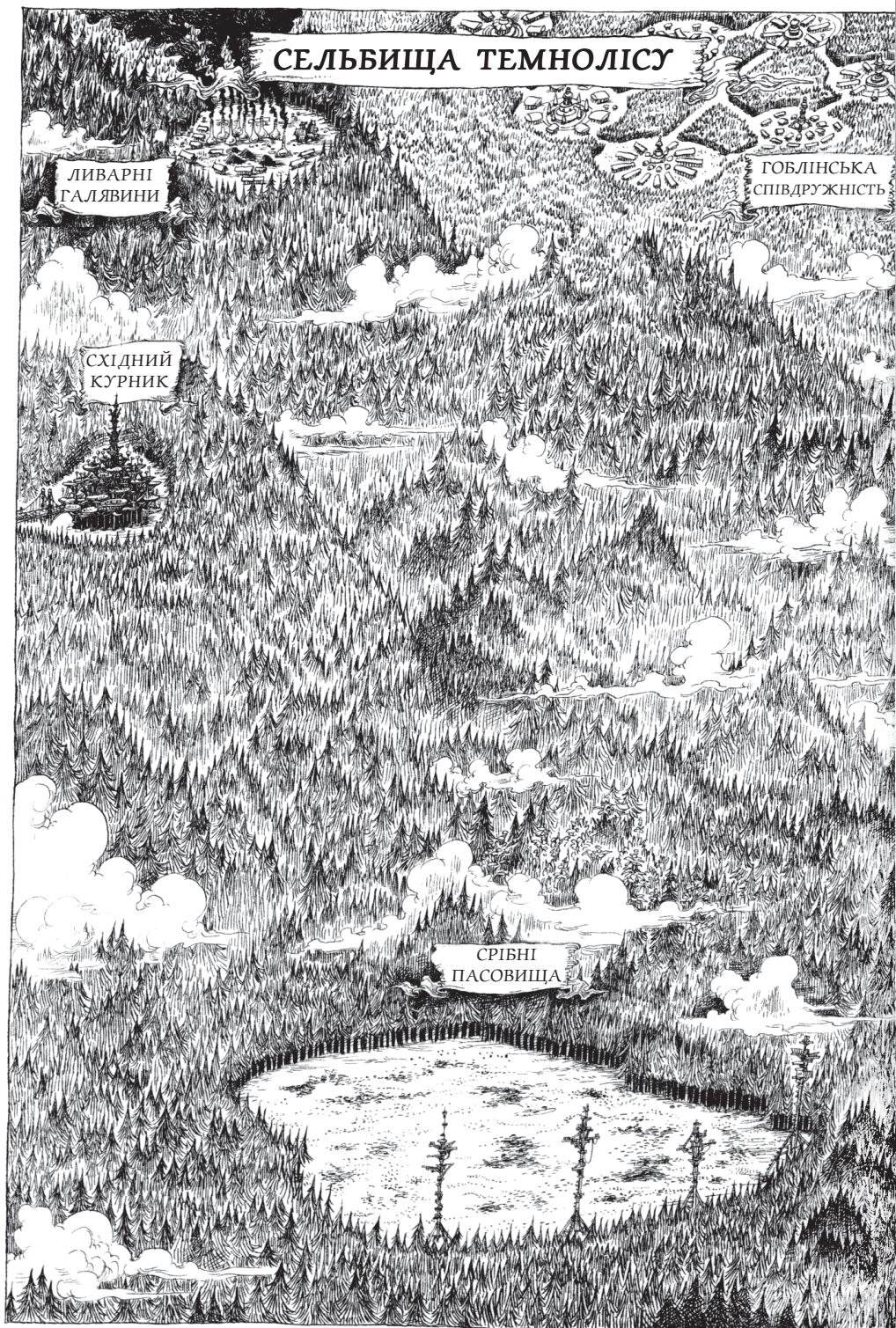
СЕЛЬБИЩА ТЕМНОЛІСУ

ЛИВАРНІ
ГАЛЯВИНИ

ГОВЛІНСЬКА
СПІВДРУЖНІСТЬ

СХІДНИЙ
КУРНИК

СРІБНІ
ПАСОВИЩА

ВІЛЬНІ
ГАЛЯВИНИ

ТАБІР
ЖИВОЛУПІВ

ЗАЛІЗНОДЕРЕВНА
ГАЛЯВИНА

ОЗЕРО
ПІВДЕННЕ

МАЙСТЕРНЯ
ЛІСОВИХ ТРОЛІВ

ОЗЕРО ВЕЛИКЕ

ОЗЕРНИЙ
ПРИПЛАВ

ОЗЕРО
ПІВНІЧНЕ

ОСТРІВ
СОН-ДЕРЕВ

НОВЕ
НИЖНЄ
МІСТО

НЕТРАЦЬКІ
ГРОТИ

ВІЛЬНІ
ГАЛЯВИНИ

*Анні, Кеті, Джекові,
Джозефові та Вільямові*

ВІЛЬНЯК

ЛЕГЕНДИ СВІТОКРАЮ

Дол Стюарт
Кріс Рідел

Тернопіль
Богдан

ББК 84(4Вел)
С88

Paul Stewart & Chris Riddell
FREEGLADER

Text and illustrations copyright © Paul Stewart and Chris Riddell, 2004

The right of Paul Stewart and Chris Riddell to be identified as the authors of this work
has been asserted in accordance with the
Copyright Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved.

Ілюстрації *Кріса Рідела*
З англійської переклав *Анатолій Саган*
за загальною редакцією *Валентина Корнієнка*

Друкується з дозволу Transworld Publishers відділення Random House Group Ltd.

Видавництво висловлює подяку літературній агенції Синописис
за допомогу в придбанні права.

Ексклюзивне право на видання цієї книги українською мовою
належить видавництву “Навчальна книга – Богдан”.

Стюарт П., Рідел К.

С88 Вільняк / Пер. з англ. А. Сагана за загальною редакцією В. Корнієнка. — Тернопіль: Навчальна книга—Богдан, 2007. — 384 с. —
(Серія “Легенди Світокраю”)

ISBN 978-966-408-285-0 (укр.)

Темноліс, Каменосад, Крайріка... Нижнє місто і Санктафракс... Назви на мапі... Та за кожною з них криються тисячі історій — як занотованих у стародавніх сувоях, так і переказуваних із покоління в покоління — історій, що їх переповідають ще й нині. Подана нижче — лишень одна з них.

ББК 84(4Вел)

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавництва.*

ISBN 0-385-60462-9 (англ.)

ISBN 966-692-270-3 (серія)

ISBN 978-966-408-285-0 (укр.)

© Анатолій Саган, український переклад, 2007

© Видавництво “Навчальна книга — Богдан”, 2007

• ВСТУП •

Над Світокраєм, затінюючи під собою увесь діл, висне страховинне скупчення кипучих хмар. У самісінькій серці хмаровиння із луском та гуркотом буяє несамовита буря, вивільняючи свою руйнівну, смертяну енергію.

Чорний вихор, неначе гемон зла, шарпає свою жертву — величне колись Нижнє місто. Бурхливий водяний потік, на який перетворилася оскаженіла від бурі Крайріка, руйнує і змиває місто. Та, всупереч незгодам, нижньомістяни — нетряки, дрібногобліни, тролі-тягайла та інша братія, що допіру вчора снувала гамірними вулицями, а сьогодні вже мандрувала Великою дорогою Багнищем, якої теж не обминула стихія, ще плекають надію на краще. Разом зі своїми проводирями, Найвищим Академіком Кулькапом Пентефраксісом та Бібліотекарськими Лицарями, які ступають по землі, тягнучи на припонах свої повітряні човни, переселенці мріють розпочати нове життя у славнозвісному осередку волі та знань, простертому в далекому Темнолісі, — на Вільних галявинах.

Дорога їхня пролягає через Багнище — непевний край білястої тванюки та ядучих ям, що вибухають час від часу. Тут знайшли собі притулок численні тварі та чудовиська, вони полюють на хирляків та роззяв. Де кінчається Багнище, тягнеться підступна Крайземля, окутана нуртівливими

туманами, і той, хто наважиться поткнутись у цю мертвотну пустку, стає здобиччю духів, демонів, а то й найстрашнішої з потвор — темнолесника.

А далі починається сам Темноліс — він аж кишить різнами, чав-чавами, підступними рослинами, отруйними комахами... Дуби-кривавники, готові проглотити тебе живцем, трав'юни, що знекровлюють свою жертву, не залишаючи в її тілі жадної кровиночки, гнилесмоки, рибожаби, хробаколоди... Не менш небезпечні й тутешні дикі племена печерних череванів та підземних гарчунів — жорстоких безсловесних істот, які полюють зграями і живцем, ще теплу, шматують свою жертву.

Та відступати нікуди. А надто нині. І кожен із городян-переселенців чудово це усвідомлює. Для багатьох із них обраний шлях став шляхом до найбільшої пригоди у їхньому житті.

Але не тільки їм доводиться блукати в пошуках долі: чорний вихор уразив не саме лише Нижнє місто. Сестри-сорокухи Східного курника, біля якого закінчується Дорога Багнищем, здають собі справу, що торгівлю з Нижнім містом, джерело їхнього добробуту, назад уже не вернеш. Птахотварі замислюються, як жити далі, але, на відміну від мешканців Нижнього міста, керуються не райдужними сподіваннями, а жаждою кривної помсти.

Звістка про великий катаклізм докотилася й до Гоблінівських сельбищ, де завжди хутко дізнавались про чужу неміч, а дізнавшись, негайно ж користали з неї. У племінних хижах, де купи черепів та всячі кістяки ніколи нікого не дивували, тільки й мови було, що про загарбницьку війну.

Але далекосяжні плани плекають не тільки гобліни. На Ливарних галявинах, — через дим та кіптяву вони більше скидаються на пекло, — невтомно кує змови та хитромудрі комбінації Емуель Шумограй. Він нетерпляче вижидає, коли ж до нього пристане спільник-однодумець. Коли ж нарешті тамтой укладає з ним спілку, це обертається для Емуеля несподіваними ускладненнями. І він вичавлює із себе тонкогубу посмішку.

— Я віддам їм Вільні галявини, — мимрить він зневажливо. — Хай живуть Невольничі галявини!

Чорний вихор шириться та розростається, а переселенці на Великій дорозі Багнищем дедалі множаться. Ледве волочачи ноги, вони плентають шляхом, а буря нещадно шмагає їх ливним дощем, діймає до кісток холодом і гасить надію на щасний кінець.

Вони розпочали нерівний бій. Їхній подальший шлях пролягатиме через узграницчя між Крайземлею та вабливим, але неймовірно підступним Присмерковим лісом — місциною, перетяти яку безпечно дано тільки сорокухам. Та саме там, де тракт кружляє, огинаючи манливі хащі, він уже починає руйнуватися...

Рада одна — шукати підмоги, а хто її не знайде — тому смерть.

Темноліс, Каменосад, Крайріка... Нижнє місто і Санта-фракс... Назви на мапі...

Та за кожною з них криються тисячі історій — як занотованих у стародавніх сувоях, так і переказуваних із покоління в покоління — історій, що їх переповідають ще й нині.

Подана нижче — лишень одна з них.

ЧАСТИНА ПЕРША

ПОЛІТ

· РОЗДІЛ ПЕРШИЙ ·

АРМАДА МЕРТВИХ

у, то й що ж нам робити?

Громовий Вовкун відірвався від каютного вікна і втупив очі в сухого довготелесого стерничого, який поставив запитання.

— Хай там як, а бурі понад Нижнім містом чимраз несамовитіші, — кинув нетряк у вибіленому плащі з мордобрилячої шкіри.

Решта повітряних піратів, що сиділи за довгим столом, як один закивали головами на знак згоди.

— І на Дорозі Багнищем — хоч покотися, — додав він. — Ну хоч би тобі хто-небудь крамарював!

Серед тих, хто кивав головою, прокотився тривожний буркіт.

— Панове, панове, — промовив Громовий Вовкун, повертаючись на красне місце за столом, — не забувайте, що ми — небесні пірати. Може, кораблям нашим більше й не борознити небес, але ж ми однаково небесні пірати, горді й незалежні. — І він так грюкнув важенним п'ястуком по столі, аж підскочив кухоль із деревним пивом, поставлений перед

ним. — І ніякій бурі — хоч би й чорному вихорові — нас не здолати!

— І все ж я повторю своє запитання, — промовив сухоребрий стерничий, бундючно пирхнувши. — Що нам робити? В армаді більше як тридцять залог. Це — триста ротів, що їх треба нагодувати, три сотні тіл, що їх треба зодягти, і триста гаманців, що їх треба чимось натоптати. Якщо торгівля на Дорозі Багнищем ляснула, то з чого жити? Перейти на болотниць та болотяну воду? — Він знову пирхнув.

— Нема багатства — нема піратства, — вирік нетряк.

Пірати за столом знову дружно закивали головами.

Громовий Вовкун ухопив зі столу кухля і припав до нього. Капітан мав зібрати думки.

Ген-ген над видноколом, там, де лежало Нижнє місто і починалася Дорога Багнищем, уже кілька тижнів гусли темні хмари. А два дні тому величезні їхні скупчення почали закручуватися у смоляний чорторий. Ось-ось мав схопитися чорний вихор — це було ясно як день.

Хай Небо заступиться за всіх, хто опинився під запоною лиховісного хмаровиння, подумав тоді пірат.

Нині Нижнє місто геть потонуло в буремному мороці, а Дорога Багнищем зовсім знелюдніла. Перед самісіньким початком бурі у Нижнє місто увійшла, карбуючи крок, численна бойова зграя сорокух і назад уже не вернула, а позо-стали птахотварі забралися з Багнищанської застави у Східний курник...

Громовий Вовкун гучно відсморбнув із кухля і з грюком поставив його назад на стіл.

— Я вирядив ще одну пошукову групу, — якомога твердіше відказав він. — І поки ми не з'ясуємо всього остаточно, я особисто не поспішав би скиглити.

— Пошукова група! — гарикнув сухоребрий стерничий. Він із грюком одсунувся від столу і підхопився зі стільця. — А за чим їй шукати? — стерничий обвів поглядом усіх присутніх. — Я маю новину, що можна непогано погріти руки

на Ливарних галявинах, тож-бо свої залоги я слатиму саме туди. Хочете пристати до нас — ласкаво просимо!

З цими словами він прожогом опустив каюту.

— Шановне лицарство, *будь ласка*, — звернувся до зборів Громовий Вовкун і підніс руку, закликаючи всіх лишатися на своїх місцях. — Не кажіть “гоп!” Згадайте, що ми викували тут, ув Армаді. Не можна ж просто взяти і те все забути. Зачекайте, поки вернеться пошукова група.

— Поки вернеться група, — повторив нетряк, коли небесні пірати вже розходилися. — І ні хвилини довше.

Зоставшись у каюті сам, Громовий Вовкун підвівся з-за столу і приступив до вікна. За отороченими оливом шибамися внизу відкривався краєвид на Армаду Мертвих.

А й справді, подумав він з гіркотою, *що* вони тут викували?

Коли літай-камені небесних кораблів почала вражати кам'яна пошесть, Громовий Вовкун та решта небесних піратів не стали дожидати повільної смерті своїх кораблів. Зібравшись разом, вони просто їх потрошили: краще вже так, аніж дивитися, як кам'яна пошесть одного за одним нівечить кораблі, обтинаючи їм крила.

З корпусів небесних кораблів на бляклому Багнищі повстав табір, звідки можна було робити зисковні здобичницькі виправи на Велику дорогу Багнищем. За тих лихолітніх часів то була хіба що злиденна пародія на небесне піратство. Та часами, коли край огортали тумани і схоплювався вітрюган, стоячи на своєму кварталдеку, він уявляв себе високо в небі, вільним, як снігун...

Вовкун дивився на приземлені кораблі, чиї щогли, мов скинуті догори руки, п'ялися до неба, і до горла йому підступив клубок. На кораблях досі були видні їхні колишні назви, висявали тьмяним золотом їхні літери. “Вітряний млинок”, “Мрякогон”, “Туманоріз”, “Хмарожер”... Його власний корабель — “Небесний гарцівник” — перетворився на благу і збляклу примару колишньої слави. Так і зогніє він тут із часом, якщо не зуміє вирватися з білястої твані.

Ну звісно ж, йому вже зроду не літати, бо зогнив не тільки корабель, а й сам літай-камінь у самісінькім його серці. Якщо не знайдеться що протиставити кам'яній пошесті, то вже ніколи ані “Небесному гарцівникові”, ані “Вітряному млинку”, ані “Мрякогонові” — ані взагалі будь-якому кораблеві небесних піратів неба більше не бачити.

Густа липуча багнюка намертво присмокталася до корабельної обшивки, і колись неповторні повітроплавні судна скидалися тепер на химерні будівлі. А всілякі прибудови, що тулилися до них, розмиваючи конфігурацію чардака й обліплюючи облавки, мов здоровенні небесні медузи, надавали кораблям іще дивочнішого вигляду.

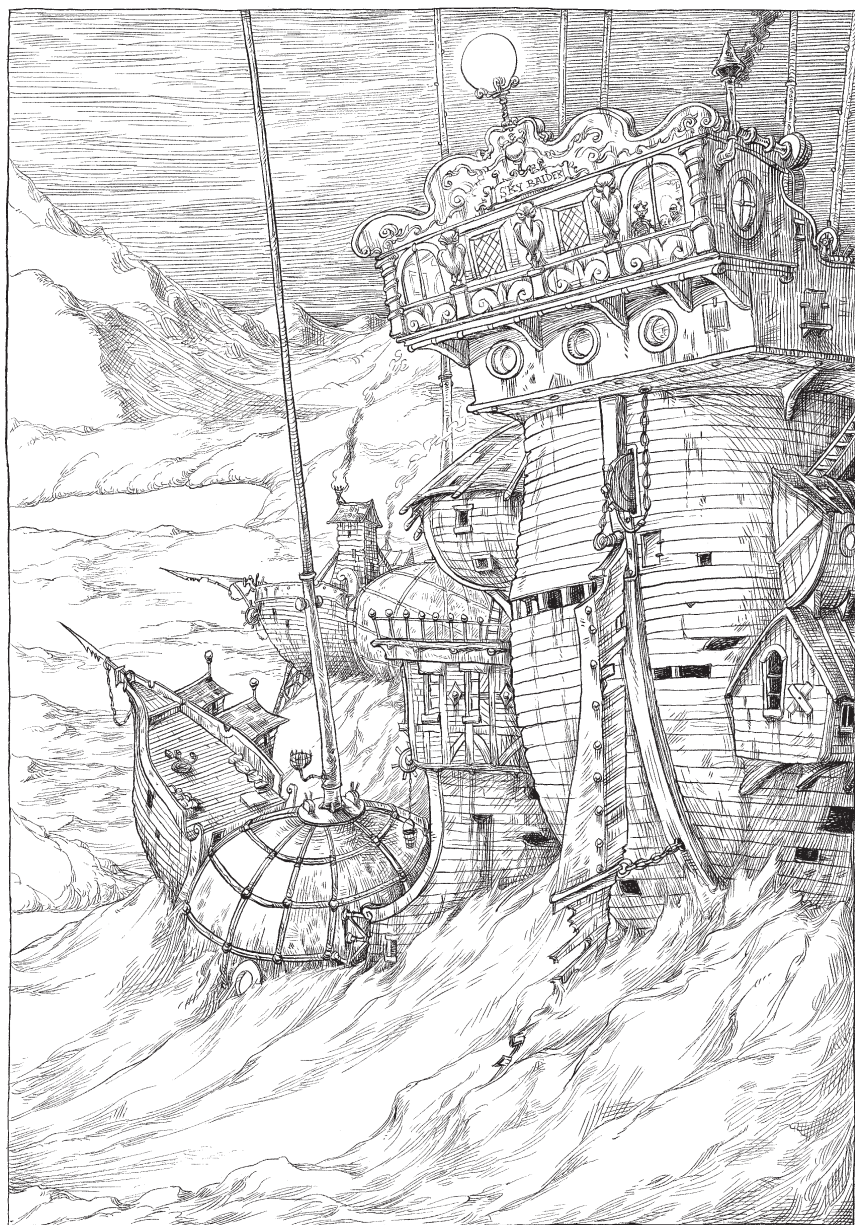
Яке майбутнє чекало на них? подумав Громовий Вовкун. І чого можна було сподіватися тим усім, хто звав домівкою Армаду Мертвих?

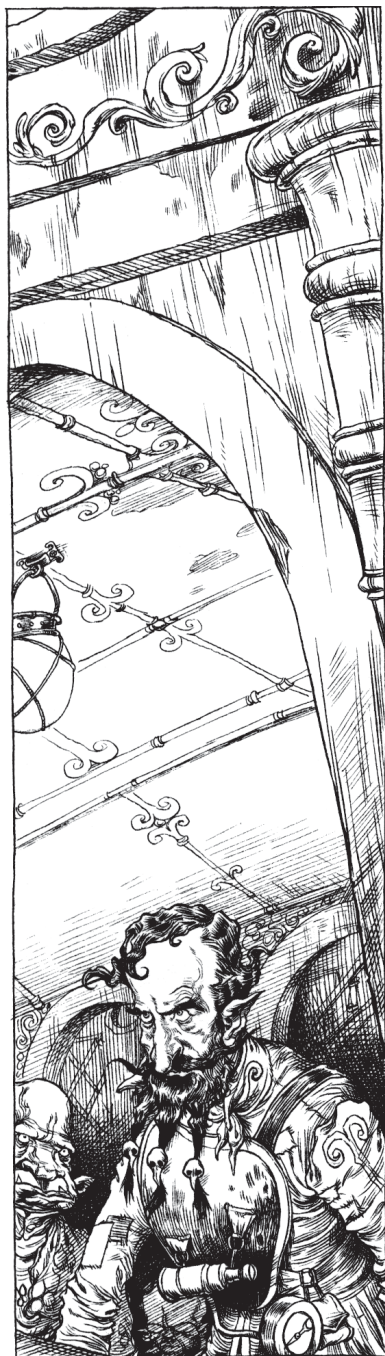
Капітан узяв далекогляда, почепленого на нагруднику, приклав до ока і навів на далекий небокрай.

Крізь чорні непроникні хмари не було видно нічогісінько — ані Нижнього міста, ані Великої дороги Багнищем. Далекий Каменосад, зазвичай ясний проти неба, і той був цілковито схований за важкою небесною запоною.

Громовий Вовкун зітхнув. Він спустив окуляр і вже хотів був відвернутись од вікна, коли це зауважив якийсь рух. Він удруге підніс далекогляда до ока і навів різкість. Так, він не помилився, ген-ген удалині ступали сім, вісім... дев'ять постатей. То йшла пошукова група.

Повертаються так скоро? здивувався Вовкун, і йому аж у шлунку замлоїло-забурчало від розчарування. Двійко небесних піратів тримали в руках жердини з припасованими до них великими клітками для жаровень. У клітках було повно вугілля зі світляку, воно палало яскраво-фіолетовим полум'ям, освітлюючи зрадливе Багнище, аби, часом хтось, загавившись, не вскочив у піщану трясовину, не наступив на ядучу яму, ладну вибухнути будь-якої миті, або не втрапив до лабетів мордобрила, ласого до м'ясця заброд...

— Ну, як успіхи? — гаркнув Громовий Вовкун, виткнувшись у каютне вікно, коли пошуковці вже підходили до кораблів.

Та він уже вгадував їхню відповідь. За плечима в них теліпалися порожні лантухи, промовистіші за будь-які слова. З таким самим успіхом вони і вдома могли б сидіти.

— Порожньо, хоч покотись, — прокричав йому на відповідь високий міський гном із пов'язкою на оці.

— На дорозі — ані лялечки! — додав інший. — А со-рокухи, мабуть чкурнули у Східний курник.

— Зате насеред Багнища здибали оцю парочку, — докинув третій — високий і худючий плескатоголовий гоблін із чималим кільцем у носі. — Присягають, що вони самі до нас ішли. Кілька марничок — ото й усе їхнє добро.

І тільки тут Громовий Вовкун примітив у натовпі двох незнайомих молодиків. Один мав на собі бібліотекарську одіж та каптур на голові — мабуть, рятувався од вітру, що дув на Багнищі. Другий — вищий і міцніший на вигляд — був виряджений у

бляклі мордобрилячі шкури. Голову він тримав рівно, без тіні страху і дивився просто Вовкунові в очі.

— Хлопче, — звернувся до нього капітан небесних піратів, — чи не могли б ми вам чимось допомогти?

— Мене звати Фелікс Лодд, — відповів незнайомець. — А про свої справи я говоритиму лише з ватажком великої Армади Мертвих.

Вовкун хвильку повагався. Тримався хлопчисько зухвало. Звісно, можна б посадити самозванця під замок, хай би трохи повчився чемності, але ж хлопчисько так шанобливо відгукується про Армаду...

— Заведіть його нагору, — звелів Вовкун.

— То кажеш, була битва? — перепитав Громовий Вовкун.

Вони були в капітанській рубці, де всі небесні пірати розташувалися за довгим столом. Юнак у мордобрилячих шкурах стояв перед ними, заступаючи собою свого супутника в каптурі.

— Так, навіть не битва — масакра, — кивнув головою Фелікс. — Вокс Верлікс...

— Вокс Верлікс, правитель Нижнього міста! — перепинив худорлявий стерничий, який, зачувши про поворот пошукової групи, вирішив трохи зачекати з відходом. — Отой слизький пурхай-слимак ще вибрикує? Колись мерзотник обкрутив мене навколо пальця з цілою партією будівельного дуба-кривавника. Вокс тоді саме зводив на Санктафракській скелі свою трикляту вежу. Не я буду, коли йому не помщуся!

Вовкун порухом руки замкнув стерничому рота і знову обернувся до Фелікса.

— Що сталося з Воксом Верліксом? — запитав капітан.

— Загалом кажучи, то все його заслуга, — повів далі Фелікс. — То він заманив гоблінів із сорокухами до бібліоте-

карських риштаків, а тоді спричинив бурю і перетопив їх, мов тих рябошурів.

— Ага, виходить, чорний вихор на його совісті! — скрушно похитав головою Вовкун. — Я мав би доглубатися сам. Мудрагель, якому вічно сверблять руки вчинити в небі якусь капость!

— Але він і сам загинув у тому вихорі, — промовив Фелікс.

— Хочеш сказати, йому клямка?

— Я майже певен, — сказав хлопець. — У розпалі бурі я бачив, як завалився його палац.

— Шкода, — вирік стерничий, і в жовтому ламповому світлі зловороже зблиснули його зуби. — Мені так кортіло власноруч перетяти йому воло. — Він махнув рукою в порожнечі, наче розтинав її кинджалом. — Отак, — додав стерничий і жорстоко розсміявся, а слідом за ним розсміялася й уся застільна компанія.

— Нижнього міста більше немає, — сповістив Фелікс, і сміх урвався. — Його зрівняло з землею. Нам ще пощастило втекти...

— Кому це — “нам”? — запитав Вовкун і аж наліг на стіл.

— Городянам, старим і малим, книжникам з риштаків Великої бібліотеки і... — Він помовчав. — І тим, що ними я команду: Примарам Осип-Міста.

За столом прокотився глухий гомін. Певна, мало не зухвала юнакова поведінка враз стала зрозуміла. Навіть тут, на Багнищі, чували про Примар Осип-Міста, прозваних так через їхню блякло-білу, замалим не примарну, зовнішність: збіговисько мисливців-відчайдухів та забіяк — вихідців із нетрищ Нижнього міста.

— Отже, ти і є ватажок отих примар, — зауважив Вовкун, силкуючись приховати побожні нотки у своєму голосі.

— Відколи це примари стали потребувати допомоги? — глузливо заскалив око стерничий. — Після Осип-Міста вам же на Багнищі нічого боятись — якщо ви ті, за кого себе видаєте.

Фелікс ступив крок до стерничого, очі йому яскріли.

— Я не прошу допомоги для примар, — пояснив він. — Я прошу, щоб ви підсобили городянам та бібліотекарям. Ми з вами тут плещемо язиками, а вони цієї миті ще там, на Дорозі Багнищем, по той бік запони. Назад дороги їм нема, треба йти вперед і тільки вперед, але шлях важкий і небезпечний. — Він сповільна перевів дух. — Аби обминути Присмерковий ліс, можна б податися через Крайземлю, але перше треба перехопитися через Багнище. А без вашої помочі нам тут не обійтися...

— А якщо ми вам допоможемо, — примружився Громовий Вовкун, — то що з цього матимемо?

Фелікс усміхнувся.

— Оце слова щирого небесного пірата, — зухвало проголосив він, і Громовий Вовкун відчув, як обличчя йому буряковіє з раптової люті. — А що ви маєте тут? — провадив юнак. — Без Нижнього міста та гендлярства на Дорозі Багнищем ви зогниєте тут укупі зі своїми коханими кораблями. А приставши до нас, ви зможете почати нове життя на Вільних галявинах...

— А чом би нам просто не зробити вилазки і не обдерти вас як липку? — брутально урвав Вовкун.

— Спробуйте, — спалахнув Фелікс, — і Примари Осип-Міста виріжуть вас до ноги, а біляста тванюка почервоніє від підступної піратської крові.

— Ти прийшов сюди, образив небесних піратів та наші небесні судна, — grimнув Вовкун, крешучи з очей блискавиці й стискаючи кулаки. — І ще сподіваєшся на нашу поміч!

І тут, тільки тепер відкинувши каптура, наперед виступив бібліотекар. Усі пірати припинили зорити його рухи.

— Якось, Громовий Вовкуне, і ви потребували допомоги, — стиха задріботів він. — Ви сиділи під замком ув одній з узбічних сорокушачих кліток. Я нагодував вас і напоїв, щоб ви не сконали від голоду та спраги. Не пам'ятаєте? А ви ж запевняли, ніби ніколи того не забудете, — додав він півголосом.

На мить капітан небесних піратів заляк, наче громом уражений, а потім обличчя його розтяглося в широченній усмішці, аж очі геть потонули у зморшках.

— Ти! — проревів він, перетинаючи каюту. — Так то був ти! — Він зайшовся сміхом і від душі ляснув Рука по спині. — Човновод, чи не так?

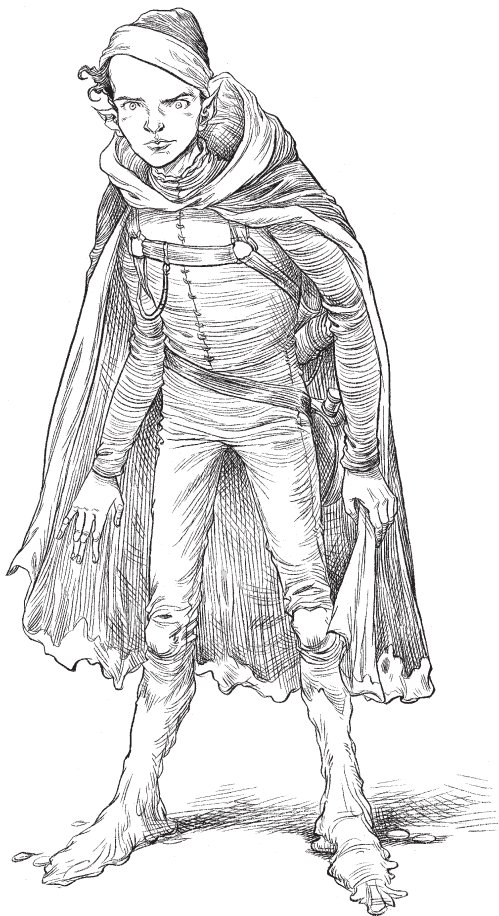
— Так, пане-лицарю. Рук Човновод, — відповів юнак. — А тепер настала моя черга просити вашої допомоги.

— Рук Човновод, — проказав Вовкун, зчудовано хитаючи головою. — Ну вже кому-кому, а тобі!.. — Він обернувся до решти небесних піратів. — Цей хлопець урятував мені життя! — проголосив капітан. — Його прохання для мене закон. Ми повинні допомогти городянам.

— Але він не рятував *мого* життя, — пирхнув сухий стерничий.

Вовкун, аж стемнівши на виду, злапав його за барки величезним ручиськом і добряче ним трусонув.

— Ти ж був колись не від того, щоб покинути Армаду, — прогримів капітан. — Доведи це на ділі, й ти відчуєш радощі Вільних галявин, замість задовольнятися злиднями галявин Ливарних. А скажеш “ні”, то присягаю, Цибо Вітролове, я скручу твої кощаві в’язи!

— Але ж до цього не дійде, чи не так, Цибо? — запитав нетряк у бляклому каптані з мордобрилячої шкіри, і Вовкун попустив стиск.

Стерничий кволо похитав головою.

— Примара має рацію, — освідчив нетряк. — Армада вже віджила своє. Тут нам ніщо більше не світить. Капітане, ми йдемо з тобою.

— Тоді до Вільних галявин! — зикнув на весь голос Громовий Вовкун, і, відпустивши стерничого, знову ляснув Рука по плечі.

Рук усміхнувся.

— До Вільних галявин! — гукнув він і собі, мов презавзятий пірат.

· РОЗДІЛ ДРУГИЙ ·

ПЕРЕХІД

— сили Небесні! — здивувався Громовий Вовкун, спиняючись на вершечку тванистої кучугури, аби перевести подих. — Та це ж чистісінької води чорний вихор. Побий мене Небо, якщо я коли бачив такого чорного і лиховісного вихоряку, як оцей.

Рук порівнявся з капітаном небесних піратів. Липка біляста тванюка присмоктувалася до багноступів та жердинщупів, мов зголодніла риба-болотниця.

— Здається, — пропихтів він, — вихор суне далі.

Вовкун відкашлявся і гидливо сплюнув.

— Ось до чого доводять жартики з природою, — злосливо процідив капітан. — Вража професура! Скрізь їй треба стромляти свого носа!

Від Нижнього міста, вишикувані в непроникні важкі лави, сунули низькі хмари, огортаючи все чисто на своєму шляху. Зараз вони поглинали Велику Дорогу Багнищем, пожираючи свою здобич, мов великанська хробаколода.

Ось із-за Рука показався й Фелікс. У руці він тримав жаровню, і на блідім хлопцевім обличчі витанцьовували відблиски її фіялкового полум'я.

— Перепочинемо потім, — зронив він. — У нас обмаль часу. — Тут Фелікс скрушно похитав головою. — Хотілося б вірити, що їм стачить глузду не дожидати бурі на Дорозі Багнищем.

Де-де серед подорожан палахкотіли фіолетові жаровні: пірати Армади стояли на вершині кучугури і вивчали білясті рівнини під собою. Ген далеко з кипучих хмар вибігала на палях Велика Дорога Багнищем і гадючилася через дику пустку — достоту напівпроковтнута стонога.

— Якщо в колоні важкі вози та дівтора, — вголос міркував Громовий Вовкун, озираючи виднокіл, — то ваші городяни вже мали б бути десь біля сорокушачих застав під Присмерковим лісом. Може, трохи ближче, може, трохи далі. Як іти тванюкою без перепочинку, то ми там будемо за півдня. А тепер прикиньмо швидкість бурі... І ми, і вона доженемо їх рівночасно!

— То чого ж ми чекаємо? — запитав Фелікс, легенько штурхаючи Вовкуна у спину і, як здалося Рукові, вперше за ці дні усміхнувся. — Після мандрів Осип-Містом марш-кидок через тванюку — дитяча забавка.

— Це ми, хлопче, ще побачимо, — реготнув Вовкун, підморгуючи хлопцеві. — Ще побачимо. — Потому він повернувся до піратів і гучно скомандував, будячи ляскуче відлуння між кучугурами — Армадо, вперед! Рухаймося веселіше!

Усі залоги попідіймали свої жаровні — слухаємося, мовляв, капітане, — і вся піратська рать, хто тихцем, хто швидче, ковзаючись і спотикаючись у тягучій тванюці, почала кучугура за кучугурою просуватися до Великої дороги Багнищем, куди навалюно котилася буря.

Рукові довіку запам'яталася ця виправа білястим Багнищанським обширом. Кожна залага розтяглася вервечкою по одному, — попереду старший із жаровнею в руках, — і всі дружно тягли понуру маршову пісеньку: *“Раз, два, три, чотири — сорокухи під сокири!”*

Ритмічно чвакали по рідоті багноступи.

“П'ять, шість, сім, вісім — згинуть тварі в Темнолісі!”

Ось уже і Рук чалапав ув одній з таких вервечок, не зводячи очей з решітки жаровні, яку, мов провідну зорю, тримав Вовкун. Невдовзі дихання його зробилося хрипке і надсадне, піт рясно заливав обличчя. Проте ритмічне ляпання багноступів та розмірений ритм похідної пісні змушували його вперто ступати далі.

Неначе крізь дрімоту, долинали до нього розлютоване крякання білих ворон, які зграями кружляли над головою, а ще він чув коли-не-коли, як починає двигітати твань: то ядуча яма вибухала десь неподалік, і тоді вгору жбухав високий стовп лискучої грязюки, обдаючи подорожан липкою гарячою рідотою. Пірати, що йшли перед Руком, навіть не зважали на цей душ, та й він сам, попавши під таку хлюшу раз, удруге, втретє, уже навіть не здригався, а просто йшов собі далі, немовби й нічого. Тванюка липла до чоbit, засмоктувала, і кожен подальший крок давався чимраз важче. Вовкунові команди гучали вже генген попереду.

— Беріть на захід, болотоплавці! Агов, із “Вітряного млинка”, держатися купи! З “Туманоріза”, ширше крок!

Рук заплющив очі, подумки кажучи собі не спинятися, і хлопцеві вже видавалося, ніби він — частка ширісінької армади, що лине в неозорому відкритому небі, де не чути й духу бридкої кваші, а Громовий Вовкун знову стоїть на кварталдеку свого повітряного корабля — верховода цілої флотилії піратських кораблів.

Одначе дуже хутко хрипіння його власного голосу та важкий стугін крові у скронях спустили Рука з неба на землю. Ноги налилися оливом, у голові було порожньо і легко, а коли він дивився на мерехтіння жаровні попереду, її світло розпливалося в очах, неначе пробиваючися з-під водяної товщі. Не стишуючи ходи, переселенці далі верстали свою дорогу.

“Раз, два, три, чотири — гобліни не хочуть миру...”

Рук затнувся, і якби не був обв’язаний у попереці линовою, аби запобігти упадові, брьохнув би просто в багнюку.

“П’ять, шість, сім, вісім — чи не щезнути кудись їм...”

Рук знову зашпортнувся і цього разу таки заорав носом у квашу.

— Стій! — пролунала Вовкунова команда. — Попустити линви!

Рук відчув, як чийсь руки розв'язують линву. Він спробував зіп'ястися на ноги. Скільки часу вони вже в дорозі? Годину? День?

— Я... перепрошую... — пробелькотів він. — Але я... вже не можу...

— Перепрошую, хлопче? — пролунав над його вухом голос Громогого Вовкуна. — Облиш перепрошувати. Краще поглянь он туди.

Рук звів голову і зішкріб із повік зашкарублу багнюку.

Перед ними височіла Велика Дорога Багнищем, повита мочарними туманами, а за трактом видніла нерівна смуга Присмеркового лісу. До поручнів тракту тисся натовп утікачів, люди гучно перегукувалися та вимахували палахкими смолоскипами.

Западала темрява. І раптом Рука осяяло, що то не просто поночіє. Зі сходу, від далекого крайнеба, на них сунули, дедалі розростаючись, величезні, розбухлі хмари чорного вихору.

Мабуть, городяни також їх добачили, бо коли Рук, що вже ледь ноги волочив, озирнувся на дорогу знову, вони вже перелазили через бильця і по палях із залізнодорожних сосон спускалися на м'яке багнище. Городяни чимраз жвавіше покидали свій непевний шлях, і повітря повнилося тривожними вигуками та пронизливим репетом. Хлопець ковзнув очима по бильцях у надії побачити біля них хоч кого-небудь зі своїх друзів блукай-бурмил, але в гарячковій метушні хіба що розбереш?!

Бібліотекарі завзято працювали, знімаючи з підступних хідників величезні пудла, напхом напхані берестяними сувоями та трактатами, і спускаючи їх на тванистий ґрунт. Городяни також хапалися мерщій покинути Дорогу Багнищем: дехто стояв на дерев'яних мостинах і обережненько передавав клунки з начинням та майном, а також люльки,

де квилили немовлята, тим, хто вже спустився надолину. Між ними безперестанку гасали Примари Осип-Міста, вирізняючись своїм бляклим вбранням із мордобрилячих шкур та кістяним спорядженням. Звідусіль долітали їхні команди та вказівки, примари шикували в піші шики переселенців і кидалися допомагати на перший поклик.

Громадка тролів — тягайл та лісових — уже майструвала тимчасові сховища та шопи. Зграйка нетряків прив'язувала клунки з пожитками до довгих тичок і вганяла жердини у тванистий ґрунт, а Бібліотекарські Лицарі сновигали поміж ними і спритно припинали неслухняні небесні човни до дебелих швартових стовпів. Члени невеличкої родини дрібногоблінів з нехитрою поклажею за плечима допомагали одне одному зійти з дороги на грузьку тванюку.

Рук відчув, як хтось узяв його під пахви, зводячи з землі, і побачив просто себе усміхнений Феліксів вид.

— Як на бібліотекаря, ти тримався не так то вже й ганебно! — засміявся юнак,

хоча з вигляду його — весь забрьоханий болотом, обличчя пашіє — видно було, що змучився він анітрохи не менше за Рука. — Щось мені підказує, що прибули ми дуже вчасно, — додав Фелікс, показуючи на що мить, то ближче буремне хмаровиння. — Але якщо вони не поквапляться якнайборше покинути тракт, то всі наші заходи коту під хвіст!

— Оце і є твої Примари Осип-Міста, ге? — озвався Громовий Вовкун, беручи руки в боки і насвистуючи крізь зуби якийсь мотивчик. — Нівроку в тебе залога, що й казати! а як вони орудують отим своїм мотуззям!

— Їм не завадило б трохи підсобити, — звернувся Фелікс до капітана небесних піратів. — Звісно, якщо ваші здідзіверизухи після такої невеличкої прохідки ще на щось здатні.

— Побий тебе Небо, зінське щеня! — розреготався Громовий Вовкун і замахав своєю кліткою-жаровнею. — Армадо! — зарепетував він як на пуп. — Гайда на Дорогу Багнищем! Знімаємо юрму з помосту — і зсаджуємо на Багнище. Буря вже от-от, чи може, вам, болотоплавцям повилазило?

Проказувати двічі не довелося — пірати дружно ринули вперед. Вони підіймалися опорами Дороги Багнищем, жбурляли линви та абордажні гаки тим, хто був ще на мостинах, майстрували блоки та вив'язували зашморги на кріпильних линвах. У скорім часі на тванюку струмочком, а там і бурхливим потоком зачали спускатися переселенці, і невдовзі Рук уже стояв посеред чималого табору.

— Ану вимітайтеся всі з-під тракту! — почувся дзвінкий Феліксів голос. — Чи, мо', хочете, щоб буря поховала вас під дошками?!

— Усім поприв'язувати зубоширів! — розлягався голос Громового Вовкуна. — І поперевертайте всі вози, щоб було де сховатися!

Він надсаджував горлянку, а дужі пориви вітру ловили його слова і відносили геть. Рук розглянувся довкола. Треба знайти бібліотекарів і докладно відрепортувати про зроблене. На відміну від Фелікса, він був Бібліотекарський Лицар

і підлягав Найвищому Академікові — Кулькапові Пентефраксісу.

Пробиваючись крізь розвирований натовп городян, обминаючи шопи та перевернуті вози, обходячи навіть неглибокі болотяні ями, Рук дуже хутко відчув, як його огортає смертельна втома. Хлопець уже ладен був прибитися до нетряцької родини під волорожачим возом, як почув знайомий голос.

— Паничу Руку. Мушу визнати, ви зробили неоцінену послугу книгозбірні. — До нього сягнистою ходою наближався Фенбрус Лодд, маючи на вітрі розчухраною бородою. — Ну як, чи згодні небесні пірати провести Велику бібліотеку через багнисту пустку?

Рук ствердно кивнув головою.

— Так, Великий Бібліотекарю. Капітан Вовкун...

— А мій син — чому він зараз не з тобою? — урвав Фенбрус вчепляючись невдоволеним голосом.

— Він... — почав Рук.

— Тут я, батьку, тут, — мов з-під землі виріс Фелікс у супроводі двох примар по праву і по ліву руку.

— Ага, ти тут, — чванькувато промовив Фенбрус. — Ти тут. Так от, Феліксе, треба, щоб ти і твої примари закріпили Велику бібліотеку он там. — Він махнув патерицею у бік цілого юрмища бібліотекарів, що намагалися стулити з кількох важких возів, запряжених норувистими волорогами таку-сяку

подобу кола. — Ще кілька маж
зосталося на дорозі, а час не
жде. Гріх їх рішитися.

Фелікс похмуро осміх-
нувся.

— Батьку, на
дорозі ще є горо-
дяни, — зауважив він.

— І мої примари допомагають
насамперед їм...

— А Велика бібліотека! —
вибухнув Фенбрус, і обличчя
йому збуряковіло. — Я все ж
наполягаю, щоб ти негайно...

— Я тобі не підлеглий, а ти
мені не зверхник! — сказав Фе-
лікс, як відрізав, і Рук подум-
ки відзначив, що син як дві
краплі води схожий на ба-
тька.

А навколо вже юрмився
люди, ловлячи кожне слово родин-
ної гніванки.

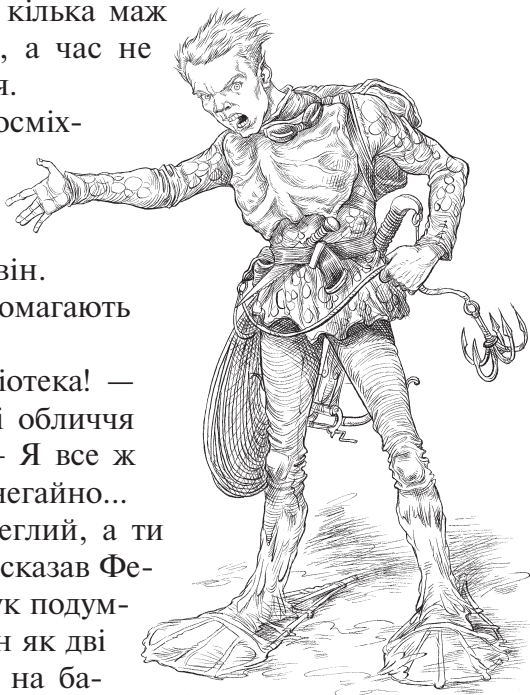
— Треба подбати про бібліотечні вози, — вперто правив
своїй Фенбрус Лодд, блискаючи очима. — Не вільно допус-
тити, аби пропав бодай один сувій.

— А я кажу, перше мається евакуювати всіх городян, —
затявся Фелікс.

— Ну, ну, — раптом озвався тремтячий, але владний го-
лос, і між батьком та сином постав Кулькап власною персо-
ною. — Якщо всім різно взятися до діла, то порятуємо і
бібліотеку, і городян, — проголосив старий професор.

Хтось кпинливо пирхнув за його спиною. Обернувшись,
усі побачили, що то Громовий Вовкун. Пірат стояв, узявши
руки в боки, з глузливою посмішкою на обличчі.

— До вашого відома, зі шляху щойно зняли останніх пе-
реселенців, — похмуро сповістив він, — та як ви й далі

гризтиметься шокроку, я не ручуся, що хоч один із них перетне Багнище.

— Розумієте, ми просто сподівалися, — пояснив Кулькап, підходячи до небесного пірата і вітально киваючи йому, — що ви могли б допомогти нам, Капітане... е-е...

— Вовкун, — підказав той. — Громовий Вовкун.

Тінь усмішки промайнула по Кулькаповім виду.

— Ага. Громовий Вовкун. Колись, давним-давно, я мав честь спіткати вашого батька і, якщо не зраджує мене пам'ять, у таку саму лиху годину, як нині.

— Колись ви неодмінно мені про те розкажете, — відповів Вовкун усміхом на усміх. — А тепер, якщо ми чекаємо на бурю, годилося б подбати про безпеку нас усіх. — Він показав бородою на плескувате зверху ворухке пасмо хмаровиння. — А вже потому, — прокричав він, силкуючись заглушити рев бурі, — можна буде побалакати, як нам перебрести Багнище. — Він похмуро всміхнувся. — Якщо буде кому перебредати.

Наперед виступив Фелікс і гучно скомандував:

— Усі чули капітана? А тепер до діла!

Натовп розпорошився, кожне квапливо стягувало вниз свої пожитки і ховалося в ямах, під дошками шоп та перекинутими возами.

— Агов, прив'яжіть-но отих волорогів! — прокричав Вовкун, енергійною ходою рушаючи до живолупів. — Нам вони ще прислужаться.

Фенбрус шатнувся за капітаном.

— Капітане, а вози з сувоями? Не забувайте ж про бібліотеку!

Голос Великого Бібліотекаря потонув у чимраз дужчому ревінні вітру, і Кулькап знову повернувся до Фелікса з Руком.

— Молодці, — похвалив він. — Молодці обидва. Правду мовити, я не був до кінця певний, що ви впораєтесь. Знаєте, на своїм віку я набачився небесних піратів, і добре знаю їхню впертість і непоступливість...

— Ваші слова навівають мені гадки про одного чоловіка, — зауважив Фелікс і сумно зітхнув.

Кулькап порозуміло кивнув головою.

— Постав себе на місце свого батька, — сказав старий професор. — Його заповітна мрія — відродити Велику бібліотеку на Вільних пустищах...

— Ну, для мене це не новина, — відказав Фелікс, і Рук знову почув, як у голосі його друга змагаються різні почуття. — Він же нічого знати не хоче, крім своїх окаянних сувоїв! А як розібратися, то чого вони варті? Звичайні клапти паперу та пергамену. Городяни, себто вже вільняки, зараз важливіші.

— Цілком з тобою згоден, Феліксе, — підтримав друга Рук. Вітер уже майже осушив його обличчя. — Але ж ми все-таки бібліотекарі. І берестяні сувої для нас — ті ж таки живі істоти.

Фелікс пропустив його слова повз вуха.

— Мені треба скочити до примар, — тільки й сказав він і, крутнувшись, почимчикував геть.

Рук обернувся до Кулькапа, зняковіло знизав плечима і вже намірився бігти за Феліксом, коли це нараз хтось поплескав його по плечі. Хлопець обернувся — перед ним стояли його найкращі друзі — Ксант і Магда. Вони стояли, а на обличчях їхніх грали широченні усмішки.

— Руку, та невже це ти! — радо скрикнула Магда. — Під цією корою багна тебе насилу можна впізнати!

Рук усміхнувся своїм друзям.

— Який я радий вас бачити! — промовив він.

На землю спустилася темрява, і вперішив бучний дощ. Потому пороснув ядерний град, знялася громовиця, і від громових розкотів аж хололо серце. Дорога Багнищем корчилася, рипіла та стогнала, немов чудовисько в агонії, одна по одній валилися його опори. Рук припинив у тимчасовому

сховку між Магдою та Ксантом і видивлявся, що коїться надворі.

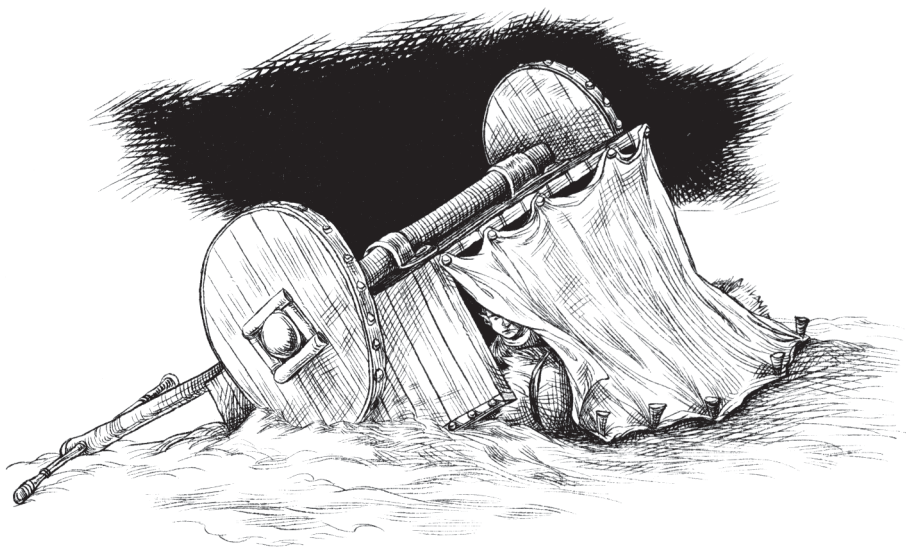
— Як ви гадаєте, воно колись скінчиться? — запитав він сумно.

Магда зітхнула.

— Цікаво, чи повернеться коли-небудь давніша погода?

За криївку їм правили перевернутий віз та важкі соло-м'яні паки, запнуті засмоленою чаймовиною, закріпленою кілками. Поки що він витримував навалу дикої стихії, та Рук побоювався, що скажений вітрюган може будь-якої миті змести воза, лишивши їх без даху над головою, і порозкидати паки.

— То ти, кажеш, летиш із Професором Світлознавства, — озвався Рук, женучи від себе думки про розбурхану стихію. Бібліотекарські Лицарі не мали собі рівних у кермуванні тендітними небесними човнами, вирізьбленими з летючого мочардерева і обладнані широченними вітрилами з павучої шовковини. Відколи Світокрай спіткала камінна пошесть і величезні судна небесних піратів наказали довго жити, то був єдиний повітряний транспорт.

— Лечу, — відповіла Магда, вичавлюючи з себе усмішку. Десь у небі сухо — немов дерли крам — грякнув грім. Задвигтіла земля. — План дій у нас такий: Варіс Лодд зі своєю флотилією летить просто до Вільних галявин — шукати підмоги, Професор Темрявознавства, на великій висоті, облітає той відтинок Дороги Багнищем, що пролягає через Присмерковий ліс — аби розвідати, чи не влаштували, бува, там сорокухи засідки...

— А ви?

Магда намагалася говорити бадьоро.

— А ми з Професором Світлознавства полетимо до Східного курника, аби впевнитись, чи є там сорокухи, — відказала дівчина. — Бо ходять чутки про Інкубаторій...

Рук боязко пощулився. Коли він чув слова “Східний курник”, у ньому оживали вельми прикрі спогади.

— І тобі... тобі не страшно знов туди вертатися? — запитав він.

— А в нас немає вибору, — просто відповіла Магда. — Та й буду я цим разом не сама, а з “Лісовою нетлею” та Професором Світлознавства. Він же в нас один з найкращих Бібліотекарських Лицарів.

— Як шкода, що я втратив “Грозового шершня”, — зітхнув Рук, пригадуючи свого небесного човна, що знайшов свою погибель ув Осип-Місті. — Я міг би полетіти разом з тобою, а не волочитися тут на своїх батьківських.

— Що добре Феліксові Лодду, те буде добре і тобі, й не кажи, що це не так, — освідчила Магда, намагаючись зберігати безтурботний тон. Проте Рук не міг не завважити: дівчина так само шкодувала, що вони не полетять удвох.

— А мені що серед літунів, що серед пішоходів — і там і там однаково, — похмуро кинув Ксанти.

— Тобто? — не второпав Рук.

— Руку, я ж бо зрадник, — пояснив Ксанти, — чи, може, ти забув? Я ж бо служив Сторомам Ночі. Моїм ремеслом були інтриги та шпигунство. А скільки гідних Бібліотекарських Лицарів через мене замордовано. Та й ти колись

мало не загинув на Ливарних галявинах — то також через мене.

— Але ж тепер те все в минулому. Сторожі Ночі щезли з лиця землі, — одказав Рук, — їх знищив чорний вихор, і тепер вони вічно спочиватимуть у Нижньому місті. Та й ти, Ксанти, вже не той, ким був раніше, я знаю. І правлю це перед ким завгодно.

— І я теж, — підхопила Магда. — Ксанти, ти вибавив мене від Сторожів. Я довіку цього не забуду. — І дівчина підбадьорливо всміхнулася.

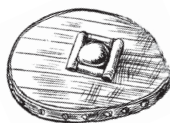
Тим часом буря у високому небі збирала сили.

— Ти не бачив, як дивляться на мене бібліотекарі, — гірко скривився Ксанти. — У їхніх очах — недовіра та зневага. Вони дивляться на мене, як на зрадника та нишпорку.

Магда легенько обняла Ксанта.

— Але ж, Ксанти, друзі твої бачать, який ти в душі... — сказала вона лагідно. — У тебе добре серце.

Надворі гримнуло так, що невеличкий віз увесь задвигнів і зарипів колесами.

· РОЗДІЛ ТРЕТІЙ ·

ПОДОРОЖ ЧЕРЕЗ БАГНИЩЕ

Перед світом, коли на видноколі витанцьовували світляні стріли, вітер нарешті ущух, ущухла й хлюща, перейшовши у звичайний дощик, і на Багнищанські тванисті обшири спустилася тривожна тиша. Рук прoder очі й очманіло роззирнувся довкола: неприродне безгоміння бентежило нітрохи не менше, ніж скажена, безугавна, цілонічна буря.

Він перевернувся і, намагаючись не сполошити сонних Магду і Ксанта, підповз до виходу зі схованки і відкинув чаймовину. Але та відразу ж повернулася назад: знадвору на неї тисла якась вага. Рук напружився і, засопівши з натуги, щосили штовхнув тканину. Щось легенько хруснуло, і чаймовина враз легенько піддалася. Хлопець виткнув голову в отвір.

— О, Земле і Небо, — пробуркотав він.

Весь незорий табір — і перекинуті вози, і шопи, і тимчасові криївки — обернувся на стовписько ледь побрижених тванистих кучугур, простягнених удалину, скільки

сягало око. Трохи-потроху кучугури оживали, з-під них, торуючи собі шлях до світла, як і Рук, вибиралися переселенці — і завмирили як укопані, так само приголомшені побаченим.

— Руку? — сонно нагукала Магда. — Уже по всьому? Буря пройшла?

— Ходи-но глянеш сама, — кинув Рук через плече. — Це треба бачити.

Біля Рукової голови з'явилася Магдина, а там і Ксанти до них пристав. Украй збентежені, всі троє оглядали білястий обшир.

— О, диви! — гукнув Рук і показав на багнисту рівнину, простерту до самого обрію.

— Що там? — запитала Магда. Дівчина вже енергійно розгрібала пригорщами болото, вилазячи навкарачки зі сховку. — Я ніч не виджу.

— Як що? — вигукнув Рук, вилазячи слідом за Магдою. — А Дорога Багнищем? Її катма!

За їхнім прикладом пішов і Ксанти. Кругом оживали тванисті кучугури, переселенці покидали сховки і вилазили назустріч сліпучому сяйву білої твані та ранішнього неба.

— Твоя правда, — погодився Ксанти, озираючи місцину.

Там, де ще сю ніч бовваніла Велика дорога Багнищем, тепер тягся приземкуватий грязьовий гребінь, звідки подекуди, мов ребра велетенської риби-болотниці, випиналися понівечені колоди та опертя. Тут і там розкладали ватри, щоб зрихтувати обід, розпалювали жаровні, пускаючи вгору змійки ядучого диму; повітря повнилося шкряботом і дряпанням: то осадчі зчищали липку твань із себе та свого майна.

Озброївшись уламками потрошеного дерева, Ксанти і Магда заходилися відгортати наміту тванюку на місці, де вгруз волорожачий візок. Та справа посувалася повільно, волога багнука знай пнулася вернутись на розчищені ділянки.

— Давай, Руку, давай! — пихтів Ксанти. — А тут можна й руками.

Та Рук уже не слухав свого друга. Задивившись на рештки того, що вчора ще вражало уяву сміливістю інженерного задуму, він з головою поринув у роздуми. Так, то був кінець Великої дороги Багнищем, того самого тракту, кудю Рук подорожував, ще буди бібліотекарським учнем...

Ув уяві постала гладка твар Вокса Верлікса — найліпшого архітектора та будівничого Світокраю за всю його історію. Велика дорога Багнищем була його шедевром, найвеличнішим з усіх його грандіозних проєктів. Але і її, цю дорогу, як і Вежу Ночі та Санктафракський ліс, відняли у її творця нікчемні люди, й колишній Найвищий Академік залишився сам на сам зі своїми злобою та розпачем. І тоді, мов вередливе дитя, що в нападі люті трощить свої цяцьки, він накликав чорний вихор на Нижнє місто і знищив свої безцінні творіння, а вкупі з ними — і себе.

Рук скрушно похитав головою і відвернувся. Вокс Верлікс, Нижнє місто, Велика дорога Багнищем — те все уже в минулому. І назад його не вернеш. Хлопець чудово розумів, що і безхаткам-городянам, і бібліотекарям доведеться

шукати ліпшої долі — долі, схованої ген-ген за безлюдною Багнищанською пустокою...

— Руку, ти, як завжди, ширяєш понад хмарами!

Звук чужого голосу повернув хлопця на землю. Перед ним стояла Варіс Лодд, Капітан Бібліотекарських Лицарів. Їй шалено пасував зелений літунський костюм. Рук кивнув їй головою на знак вітання.

— Слухаю, Капітане, — з готовністю підвів він на неї очі.

Варіс торкнула хлопця за плече.

— Руку, мені так прикро, що ти не полетиш із нами, — спокійно промовила вона. — Проте від такої втрати виграє бібліотека. Руку, аж до нашого повороту назад ти відповідаєш за берестяні сувої. Це не менш важлива місія, ніж наша, зятям.

Рук кивнув на відповідь головою і спробував усміхатись.

— Так, а де ж отой твій дружок? — погляд Варіс ковзнув далі й спинився на Ксанти. Рук помітив, як напружилось її обличчя, а погляд зробився холодний.

Ксанти підвів очі на Варіс і, мабуть, помітив цей вираз, бо перестав відгортати багнюку і тоскно понурив голову.

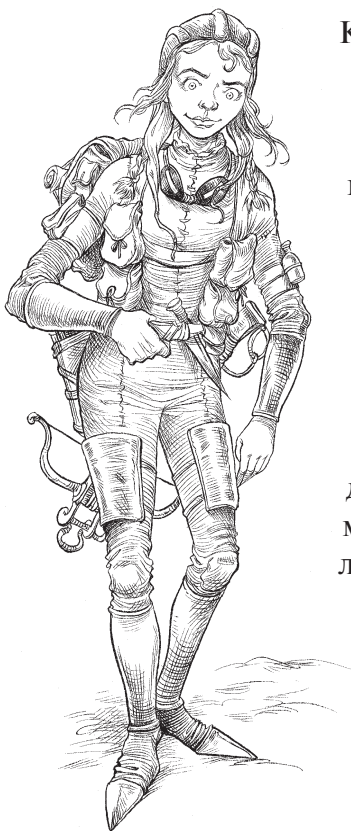

— Ксанте! — засміялася Магда, ні на мить не перестаючи розчищати болото. — Не хнюп носа! Ти не більший пога-нець, ніж Рук... — раптом вона уздріла Варіс і прикусила язика, відтак, виструнчившись, вітально кивнула їй голо-вою. — Слухаюсь, Капітане, — промовила вона.

— Магдо, флотилія чекає, — оголосила Варіс, підкрес-лено не звертаючи уваги на Ксанта. — Попрощайся з... з друзя-ми, і я чекаю на твій рапорт.

Магда, сама поважність, слухняно кивнула головою. Повернувшись до друзів, вона обнялася спершу з Руком, а тоді з Ксантом.

— Бережіть одне одного, — вдавано суворо кинула вона. — Обіцяєте?

Хлопці пообіцяли. При цьому Ксантове обличчя було аж попе-лясто-сіре, а голос бринів хіба лиш трохи гучніше за шепіт.

— Усе буде гаразд, Ксанте, — підбадьорила його Магда. — Рук і я, щойно прибудемо на Вільні галявини, розкажемо про тебе геть усе, правда, Руку?

Рук енергійно кивнув голо-вою: кров з носа, мовляв!

— Ну, а тепер ходіть, прове-дете мене, — сказала дівчина, на-магаючись надати голосові весе-лого звучання.

— Ти, Руку, йди, а я краще зостануся тут, — відмовився Ксанти. — Тим часом відкопаю воза.

Магда ще раз обнялася з Ксантом, відтак повернулася до Рука.

— Гайда, — промовила вона, ступаючи слідом за Капітаном Бібліотекарських Лицарів.

Рук не відставав від неї, і що ближче вони відходили до швартових стовпів, то густіший ставав натовп і збудженіше лунали голоси. З грязі стриміли глибоко вбиті важенні стояни з надійно припнутими до них небесними човнами. Тепер їх відв'язували, і вони величезними зграями шугали у свіже вранішнє повітря. Дві флотилії вже налаштувалися до відльоту, сила-силенна молодих Бібліотекарських Лицарів сиділа напоготові, окульбачивши свої човни, і тільки чекала на сигнал відбуття.

Рук спостерігав, як Магда вмощується на “Лісовій нетлі”, розпускає вітрила — горішне та долішне — переладновує балансирні гирі й розплутує снасті. Він дивився — і відчував, як на груди йому налягає важкий тягар і озивається щемким болем. Хлопець проковтнув важкий клубок, проте біль не попускав. У розвированому натовпі він розпізнав Варіс Лодд та Професорів Світлознавства і Темрявознавства, усі троє — кожен на чолі своєї флотилії — висли над землею.

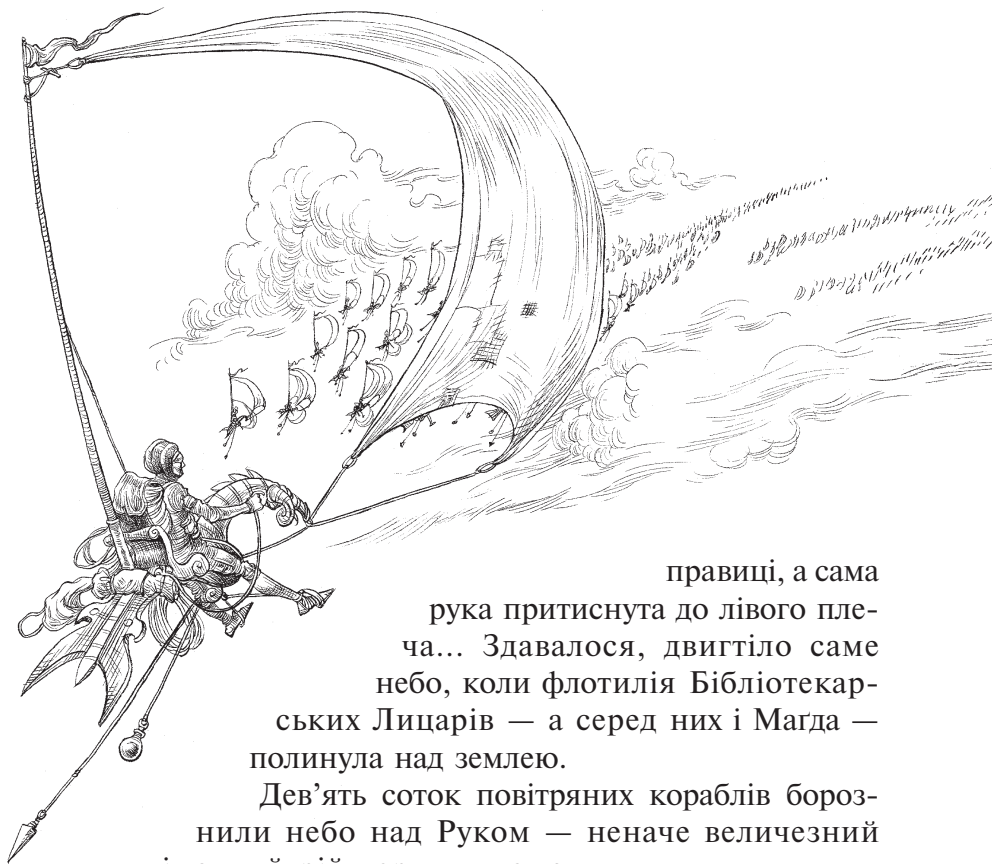
Коли в сідло сів уже остатній Бібліотекарський Лицар, Варіс Лодд злинула увись і круто розвернула свого “Вітряного Яструба”. Відтак піднесла руку — і подала сигнал.

“Хто до Вільних галявин, за мною”, — ось що означала її команда мовою сигнальних знаків, якою користувалися Бібліотекарські Лицарі.

Скоряючись Варіс, уся флотилія — а це три сотні човнів — дружно і безгучно, наче зграя снігунів, злетіла вгору. Хвацько зависнувши в повітрі, вони порозпускали вітрила і відрегулювали балансири, що тяглися за кожним човном, мов оздоблені самоцвітами хвосту.

“Хто до Присмеркового лісу, за мною”, віддав беззвучну команду Професор Темрявознавства, і до трьох соток човнів, що вже пливли по небу, долучилося ще триста.

“Хто до Східного курника, за мною”. То вже був сигнал Професора Світлознавства: три розчепірені пальці на

правиці, а сама
рука притиснута до лівого пле-
ча... Здавалося, двигтіло саме
небо, коли флотилія Бібліотекар-
ських Лицарів — а серед них і Магда —
полинула над землею.

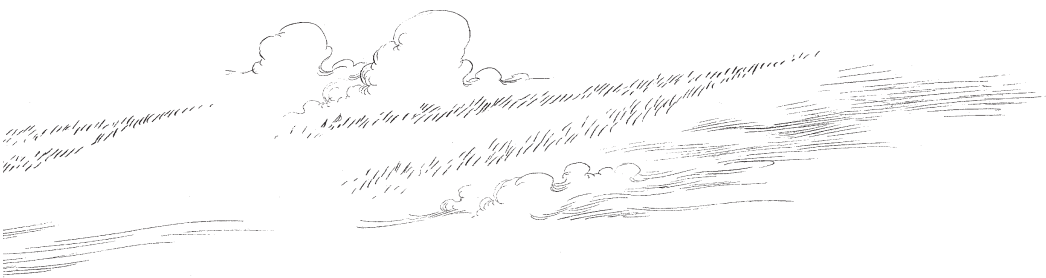
Дев'ять соток повітряних кораблів бороз-
нили небо над Руком — неначе величезний
німотний рій вертких комах.

— О, “Грозовий шершню”, — промурмотів хло-
пець, і серце йому краялося з розпуки. — Якби ти знав,
як мені тебе бракує...

Різно подув вітер, вдихаючи в човни снагу, і вони, один
за одним під усіма вітрилами, схожими звідси на квіткові
пелюстки, помкнули вдалину.

Рук проводжав їх очима, у роті йому пересохло, а в гру-
дях нило, коли він бачив, як човни високо в небі ловили
дуже повітряні течії і набирали швидкості. Круг нього чим-
раз гучніше галасувала радісна юрма: городяни і бібліоте-
карі зичили флотиліям удачі.

Та мірою того, як човни розчинялися в небі, завмирили
вигуки тих, хто їх проводжав, і на зміну піднесеному настрою
приходила свідомість чорної біди. Кругом слалася безкрая тва-
ниста рівнина. Рук зітхнув. Він чув те саме, що й усі.

Так, хлопець чудово розумів, що не варто покладати надії на повітряні човни там, де ревуть поривчасті вітри Край-землі, через яку пролягав їхній подальший шлях. Він здавав собі справу, що Бібліотекарські Лицарі мають летіти попереду — на випадок якоїсь небезпеки, та й підмога з Вільних галявин, якби пощастило нею заручитися, теж не була б тут зайвою. Знав Рук і те, що місцем зустрічі переселенців та лицарів призначено Залізнодорожну пушу. Рук знав те все запевне — а все ж його не полишало відчуття, що він одинокий, як палець.

Ген-ген, аж над Присмерковим лісом, єдина величезна зграя, якою летіло лицарство, розділилася натрое: одне крило повернуло на північ, друге — на південь, а третє линуло далі, неухильно на захід, тримаючи курс на Темноліс. Невдовзі човни розчинилися у небі, і тичба, трохи погудівши, почала розходитися.

Рук і собі надумав повернутися до Ксанта. У всьому таборі, куди не кинь оком, переселенці лаштувалися до тривалої мандрівки. Ось він почув ліворуч від себе командний голос — і побачив Громового Вовкуна, який походжав туди-сюди по табору і горлав у гучномовець:

— Усім запастися багноступами та грязьовими ціпками! — напучував він. — І не забудьте щитків для очей. Хто чогось не має, може скористатися підручними матеріалами. Паліччя від Великої дороги Багнищем стане тут на всіх...

Переселенці жадібно накидалися на дерев'яні уламки, і цей весь гамірний табір — печерники, тролі, гобліни, примари, бібліотекарі, — брався кріпити до підошов уламки деревини, витинав ціпки потрібної довжини, майстрував щитки для очей, покликані захистити очі переселенців від сліпучої багнищанської білини. Пірати їм допомагали.

— Поприторочувати всі кошики та ящики! — лунав посилений гучномовцем Вовкунів голос. — Накладіть у жаровні світлякового дерева, а всі балагули поставте на полоззя!

Знову всі метнулися запасатися деревом, зацюкали сокири, завищали пили, загупали молоти: колеса з усіх возів було знято і поскладувано, а натомість приладнано довге загнуте полоззя, спроможне полегшити пересування по слизькій твані.

— Тим, хто має зубощирів, повпрягати тварин у вози! — не вщухав гучний голос Громого Вовкуна, що невтомно походжав по сколошканому табору. — Тим, хто не має зубощирів, доведеться впрягатися самим. І зятяйте собі: ні під яким оглядом не штовхати — тільки тягти! — Тут в око йому впав пастух волорогів, що самотньо стояв у затіненій низинці. — А волорогів у жадному разі — наголошую, у *жадному разі*, — у вози не запрягати. Позастрягають самі й потоплять свій вантаж. Волорогів позв'язувати між собою і так вести. — На якусь хвилю капітан небесних піратів примовк, узяв руки в боки і роззирнувся. — *І ворушіться!* — знову заревів він. — *Вирушаємо опівдні!*

Рук знайшов Ксанта. Той сидів на недоломку воза, розтягнутого на паліччя для багноступів. Хлопця обступили чотири, з добру гору завбільшки, волохаті істоти, забрюхані болотом, а той тільки дивився на них і мовчки усміхався.

— Вони щось кажуть, але я не втну ані слова, — поскаржився він, забачивши Рука.

— Вемеру! — радо вигукнув Рук.

Одна з волохатих гір сповільна обернулася.

— Вурра-лурра! Уралова ліра-ве! — проревіла блукай-бурмилиха, супроводжуючи свою мову жестами, напрочуд делікатними як на таку махину. *“Вітаю тебе, Руку, який узяв на себе отруйний пагін. Як добре, що ти знову з нами”*.

— Ве-ве! — проказав Рук на відповідь і легенько торкнувся своїх грудей. Яке то щастя — знову чути голоси своїх друзів блукай-бурмил. — Вурра-віг, веліра лова. — *“Вітаю, друзі. Ми разом вирушимо в мандрівку, що на нас чекає”*.

— Вурра-віг, вурра-ве! — підхопили решта ведмедів, зі схвильованим гарчанням обступаючи Рука. Тут були і Вурало, якій хлопець допоміг утекти з Ливарних галявин, і Вііг зі здоровенним шрамом через усе плече, і стара Гала, на чиєму єдиному вцілілому іклі грали відблиски низького ранішнього сонця, коли вона жваво кивала головою Рукові.

— Що вони кажуть, га? Що вони кажуть? — нетерпляче перепитував Ксанти, і собі переймаючись загальним сум'яттям.

— Вони кажуть, — сміючись відповів Рук, — що обшукали весь табір і пробували дізнатися від тебе, чи ти мене часом не бачив, та ти, з усього видно, не втямив ні бе ні ме. Бачиш ведмедицю Галу? Так та каже, що тобі взагалі бракує клепки. Знаєш, чому вона так думає? Бо в тебе закороткий чуб!

Ксанти розсміявся, і в унісон йому переливчасто заголосили ведмеді.

— Скажи їй, — попросив Ксанти Рука, — що чуба я викохаю спеціально для неї.

Мірою того, як сонце в молочному небі підбивалося над небокраєм, на зміну хаосові, що охопив був Багнищанський табір, приходила якась подоба ладу. Вози всі навантажено, заплічники — спаковано, а у величезні волокуші, наладовані безцінними бібліотечними кошиками, вже запрягали зубощирів під особистим наглядом Фенбруса Лодда.

Ще годину тому, слухняно виконуючи вказівки Громого Вовкуна, переселенці почали зв'язуватися між собою ланками, утворюючи родинні вервечки по дванадцяті душ. Пірати вишикували їх у довжелезну колону, посередині помістили волокуші з Великою бібліотекою, а самі стали на чолі. Останніми у ходові переселенців рухалися Примари Осип-Міста. Рук, Ксанти та блукай-бурмила, зібрані в одну вервечку, стояли за останньою бібліотечною волокушею, запряженою аж півсотнею зубощирів, які нетерпляче вибрикували і бризкали піною, рвучися в дорогу.

З кінця колони долинув Феліксов голос:

— Удачі тобі, Руку! І пильнуй, аби хтось із твоїх пелехатих друзів не прищикнув хвоста якомусь зубощирові! — І Фелікс гучно розреготався.

Рук усміхнувся. Ех, мати б і собі такий запас відваги та бадьорості, як у Фелікса!

Тут повз них, тримаючи в одній руці високо піднесеного меча, а в другій — гучномовця, пройшов Громовий Вовкун. Рук обвивав голову шаликом, аби не так разила очі сліпуча багнищанська біль, а серце йому аж хололо від хвилювання. У небесній височині, лопочучи крильми, кружляла зграя білих ворон, і по безкрайому Багнищу ширилося їхнє несамовайте крикання, немов попереджуючи, яка далека дорога чекає на переселенців.

— УПЕРЕД!!! — прогрімів уже спереду Громовий Вовкун — і ступив перший крок.

Колона рушила — спершу передні лави, потому ті, що за ними, потому — ще далші — і ось уже в русі весь довжелезний хід. Ксанти, Рук та блукай-бурмила дружно ступали в одній вервечці. Перед ними чалапали сімейки дрібногблів та тролів-тягайл, гучно чважаючи по твані нашвидкуруч ступленими багноступами.

Та багноступи багноступами, а дорога все ж була важка.

Минуло не так багато часу, а дехто з переселенців уже вибивався з сил — благі старі, яким відмовляли руки-ноги, та діти, хирні, захарчовані, але вже завеликі, аби брати їх на руки. Бібліотекарські волокуші супроводжував Фенбрус Лодд із Кулькапом Пентефраксісом, і Великий Бібліотекар раз по раз заклопотано перевіряв то линви, то полоззя, то зубоширячий запряг...

— Боже борони щось загубити, — буркотів він півголосом. — Трактати, сувої — те все конче треба зберегти...

І так вони йшли аж до вечора. У небі знову гусли чорні хмари, і Рук відкотив коміра, аби затулитися од чимраз свіжішого вітру.

Спереду гримів гучний Вовкунів голос.

— Не відставати! Ніяких зупинок, болотоплавці! Не відставати!

Уже поночило, коли припустив дощ: важкі ядерні краплини розбризкувалися, вдаряючи по багну. За лічені хвилини дощ перейшов у хлющу — уже втретє за минулі ночі — і ну як із відра поливати переселенців!

— Йдемо далі! — не вгавав Громовий Вовкун, заглушуючи своїм зиком лопотіння дощу об землю та заводи вітру.

Змоклі до нитки переселенці чимраз тоскніше переказували його слова все далі й далі...

— Що, йдемо далі? — розпачливо мурмотіла дрібногобліниха, неспокійно позираючи на своє обв'язане линвами сімейство, що клигало за нею, ледь волочачи ноги.

Фіялковий від світла з клітки-жаровні в його руках, нетряк, ступаючи ліворуч од неї, похмуро кивнув головою і сказав:

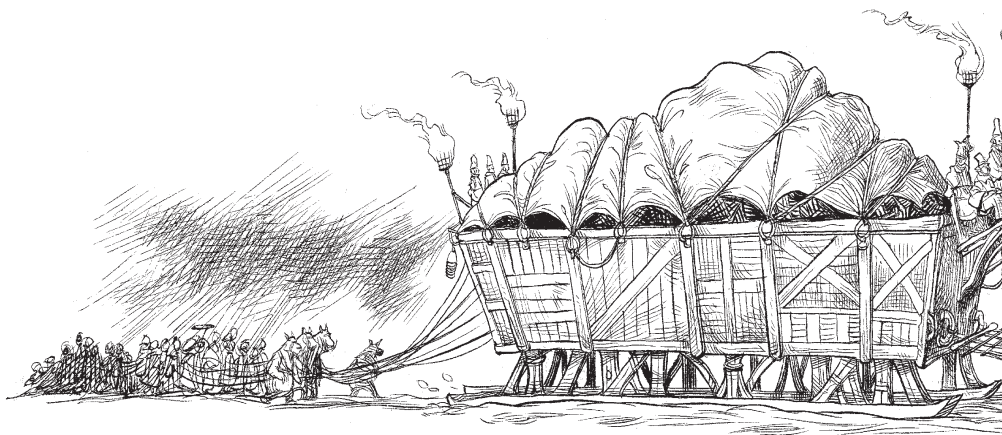
— Атож, ідемо далі.

Рук уже й сам не чув під собою ніг. Дошкуляв голод, від крижаного дощу зуб на зуб скавав. Обабіч гучно сапали блукай-бурмила, а Ксанти, в одній зв'язці з ними, трохи відстав, раз по раз ковзаючи на незручних багноступах.

І тіло Рукове, і його розум неначе заціпеніли. Він ступав, не думаючи, куди вони прощують. Ані майбутнього, ані минулого для нього вже не було. Хлопець був свідомий тільки того, що існувало тут і зараз. Крок за кроком долали вони Багнище, якому, здавалося, не буде кінця-краю.

Крок. Потім знову крок. Знову. І знову...

Ніч промайнула суцільною мішмою тванюки, поту і дрижаків... займалося сіреньке світанкове світло. Як не бував-

розпинався Громовий Вовкун, подорожани збилися з мирного кроку на безладне шкандибання, дехто, не витримував, падав, і в лавах утворювалися вирви. Капітанові стало ясно: якщо й далі так триватиме, то ще трохи — і колона перетвориться на некероване стадо, а тоді вже чорта з два даси їм раду!

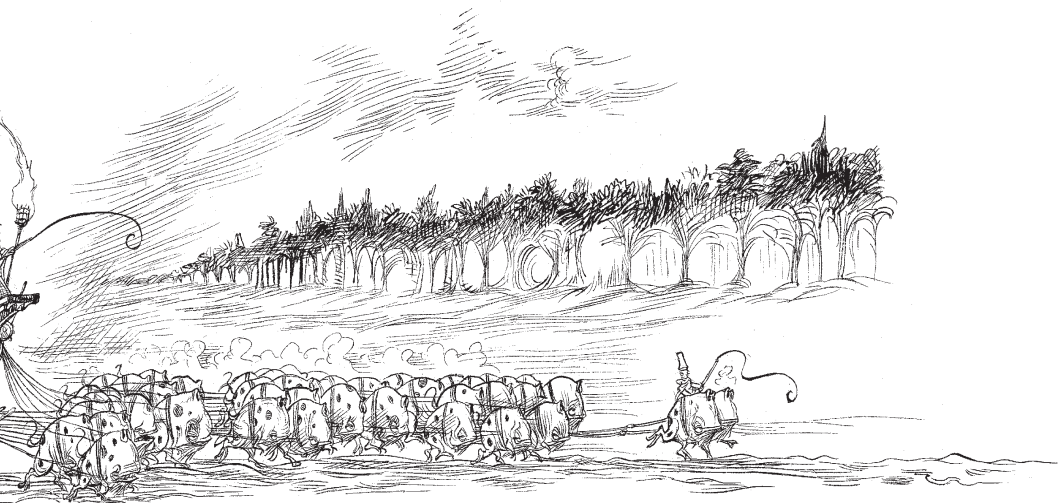
Нарешті Вовкун громовим голосом подав довгоочікувану команду:

— **СТІЙ!** відпочиваємо годину! **ГОДИНУ!** Загаємося — станемо здобиччю для мордобрилів. Якщо нас доти не засмокче трясовина!

Колона полегшено зітхнула і спинилася, довгі вервечки стали розпадатися на гуртики: подорожани збивалися до купи, рятуючись від жалкого вітру. Рук із Ксантом, умостившись між Галою та Вемеру, так-сяк сховалися від холоду: вони вже встигли промерзти до кісток.

— Ніколи б не подумав, що доведеться в цьому зізнаватися, — промовив Ксант, кволо усміхаючись, — але ще трохи — і я нудьгуватиму за Нижнім містом. Такої Тмутаракані навіть волорогові не побажаєш.

Рук нічого не відповів на приятелеві слова. Його погляд блукав по узлісся, що мріло вдалині.

— Присмерковий ліс, — буркнув він собі під ніс.

Після Багнищанської твані, що проймала до кісток холодом, мерехтливе світло Присмеркового лісу заврожувало. Древа вабили до себе. Мінилися теплим сяйвом привітні на погляд галявини та невимовної краси чистини; нестримно вабили до себе, обіцяючи прихисток від шпаркого вітру, всілякі затишні криївки.

Ксант торкнув Рука за плече.

— І думати забудь, — застеріг він рішуче. — Ця дорога веде до смерті... Ти станеш живим *трупом*.

— Знаю, знаю, — скрушно похитав головою Рук. — Присмерковий ліс! Принадне, пречудове місце, а яке страхітне! Воно позбавляло своїх жертв розуму, але не життя, прирікаючи нещасних на довічне існування; вони жили, а тіла їхні тим часом розкладалися, як у справжніх мерців. — Просто він... ну цей ліс... він такий...

— Манливий, — похмуро ввернув Ксант. — Я знаю, — Він пошулився, наче від холодного вітру, і раптом схопився з землі, несамовито махаючи руками і репетуючи, як навіжений: — Гало! Стій! Гало! *Назад!*

Рук теж переполошився. Стара блукай-бурмилиха порвала свої пута і почалапала Багнищем, прикипівши поглядом до Присмеркового лісу.

— Віг-ворраліг! Віра ве-ве! — розпачливо закричав Рук. *“Повернися, стара подруго, то смерть-костомаха тебе кличе!”*

Жалісно заголосили Вемеру, Верало та Віїг. *“Повернися, стара подруго! Повернися!”*

Та стара блукай-бурмилиха і вухом не повела. І така була не вона одна. І в голові колони, і в її хвості то те, то те чикрижило мотуззя своєї зв'язки, і прожогом мчало до манливих чистин Присмеркового лісу.

Попереду знову заgrimів голос Громового Вовкуна.

— Колоно, шикуйсь — і як хочете дожити до наступного світанку, то повний уперед! Уперед, кажу вам! Дивитися вперед і нікуди більше, чули, шолудиві вовченята?

Важко зрушилася з місця бібліотекарська волокуша. Рук, Ксант та блукай-бурмила, ламаючи шик, разом метнулися за Галою, одначе лінва, якою їх припнуто до волокуші, вмить повернула їх на місце. Рук люто рвонув мотуззя і закричав:

— Гало, зажди! Ми з тобою!

— Не порушуй колони! — проревів у самісіньке хлопцеве вухо Громовий Вовкун. Капітан кресав з очей блискавиці. — Вертай на місце, а то прохромлю тебе, що й писнути не встигнеш! — Він застережно помахав шаблюкою із забуленим лезом. — І не думай, що я говорю на вітер!

Рук спинився. В очах нестерпно пекло від сліз.

— А Гала? — ледь вичавив він. — Вона ж наша подруга, і ми повинні...

— Ви підете по неї, і ніхто не вернеться назад, — рішуче урвав Вовкун. — Їй уже нічим не зарадиш, можеш мені вірити, хлопче.

Лінва, прив'язана до волокуші, туго нап'ялася, і Рукові довелося повертатися в шереду. За ним вернулися й решта. Блукай-бурмила тихенько постогнували, а Ксант знай скрушно хитав голеною макітрою.

— Побий його Небо! — гучно вилаявся Вовкун. — То все через мене. Я дав вам наблизитися до узлісся і зглянувся над вами, болотодавами, дав перепочинок. Годі! Більше такого не буде. Ми підемо далі! Або поляжемо всі тут!

З цими словами він рушив далі — до хвоста колони, не забуваючи наліво і направо сипати командами. Рук заплющився і, прикликавши собі на поміч усю свою волю, переставив спершу одну ногу, потім другу... Тим часом Гала, перетявши кумільга Багнище, зникла оддалік у Присмерковому лісі, і над вицвілими тванистими рівнинами розглася тужливе ведмеже голосіння.

Не спиняючись ні на мить, вони йшли цілий похмурий ранок та дощистий день. Говорили мало, стихли навіть співи небесних піратів на чолі колони, і мертву тишу порушували

тільки дзявкання та повискування зубоширів мішма з безперервним чваканням багноступів по болоті.

Сіре пообіддя змінилося похмурим надвечір'ям, вітер знову набирав на силі, а невгамовний дощ батожив обличчя і не залишив на подорожанах сухого рубчика.

— Вітер дме від Крайземлі, — обернувшись до них, горлав із волокуші бібліотекар. — Держіться купи, не розпорошуйтесь! — Кажучи так, він ляснув гарапником, і зубошири, повискуючи, потягли далі.

Линва, що тримала Рука за пояс, туго нап'ялася, довелося придати ходи в ноги. Решта також мусили прискіпити ходу, і невдовзі бідаки-подорожани на всі заставки кляли свою лиху долю.

Аж ось, лунко, глушачи всі гуки, ляснула багнюка — мов батогом цвюхнуло, — і зразу ж почулось якесь дивацьке плямкання. Рук підвів голову. Лівіше від колони впадав у вічі якийсь рух, до них, ритмічно підіймаючись та опускаючись, сунуло кількоро тванистих кучугур.

— МОРДОБРИЛИ!

Галасували десь у хвості: мабуть, Примари Осип-Міста уже завважили небезпеку. Линва, ні сіло ні впало, рвучко сіпонула Рука праворуч, а бібліотекар на волокуші заходився приборкувати схарапуджених зубоширів. Така сама морозка спіткала й чотири волокуші, що повзли попереду. Ходячі кучугури тим часом збивалися до купи, вочевидячки наміряючись поласувати зубоширами у запрягах.

Із сутінкової мли вигулькнув Фелікс, відтак пороснули його примари. Фенбрус Лодд із Кулькапом відчайдушно п'ялися докричатися до ватажка примар.

— Волокуші з бібліотекою! Феліксе! — як навіжені, верещали вони. — Потвори йдуть за волокушами!

Рук уже не йшов, а біг, за ним — Ксанти із блукай-бурмилами, а волокуша все гнала й гнала по твані.

— Рубайте линви! — гукав Фелікс Рукові та решті бібліотекарів. — Не спускайте з ока піратських жаровень!

Надсадно хекнувши, Рук шарпнув канат, що тримав його за пояс, і коли той спав із хлопця, відразу ж зупинився.

— Дивіться туди! — заля-
щав позаду Ксанти, по-
тицяючи пальцем
кудиись просто себе.

Там, куди він показував,
на вершечку кучугури сто-
яв Громовий Вовкун і ша-
лено вимахував високо під-
несеною жаровнею.

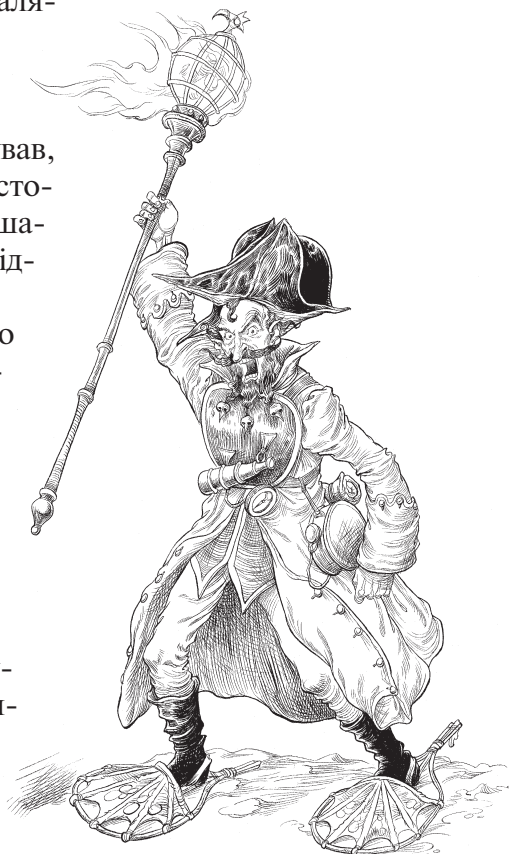
— Агов, усі біжіть до
мене! — гримів його го-
лос. — До мене!

Волокуші з бібліоте-
кою повернули право-
руч, пронизливо за-
вищали в запрягах
зубошири, люто зарев-
ли погоничі. Тванисті
кучугури, в яких угаду-
валися обриси мордобри-
лів, безнастанно вору-
шилися: потвори
переслідували свою
здобич.

Важко дихаючи,
Рук лупонув до Громового
Вовкуна, уже оточеного чималим натовпом забрьоханих
тванюкою, розгублених переселенців. За ним, грузнучи в
болоті, потьопав Ксанти із блукай-бурмилами.

— Там уже Крайземля, хай береже нас Небо! Там і пере-
шикуємось! — ревнув Вовкун, заглушуючи виття вітру,
і показав у бік найближчого невисокого сіруватого кряжа. —
Спершу — матері з дітьми!

Натовп, пожираючи очима жаданий кряж, ринув через
блискучий, випрасуваний вітром тванистий обшир. Усіх мало
не до сказу доводила невідступна жадоба чимшвидше відгеть-
катися від липучого багна і ступити врешті-решт на тверде.

Штовхаючи і штурхаючи Рука з боку на бік, переселенці, один за одним проскакували повз хлопця.

— Чув, Руку, що він сказав? — галаснув Ксант. — Гайда! Ще трохи — і ми на місці!

Але той рішуче тріпнув головою.

— Я Бібліотекарський Лицар, — буркнув він собі під ніс, але дужі пориви вітру сливе забили його слова. — Моє місце — біля книгозбірні.

Він знову повернувся до бібліотекарських волокуш. Ксант і блукай-бурмила завагалися. З їхніх очей було видно, що їх, як і мешканців Нижнього міста, охопила “болотяна лихоманка”. Як їм усім кортіло чимборше звідси вибратися!..

— А наше — біля тебе, — заявив у відповідь Ксант.

Вони обкрутилися на місці й крізь натовп пробивалися назад, на Багнище. Бібліотекарські волокуші ваги-переваги, мов які величезні живі тварюки, взяли праворуч і спинили свій шалений хід. Тепер вони просто стояли, а воружкі постаті бібліотекарів нагорі уподібнювали їх до волорогів з настовбурченою шерстю. Наближаючись до волокуш, Рук почав розуміти, чому ті не рухаються далі.

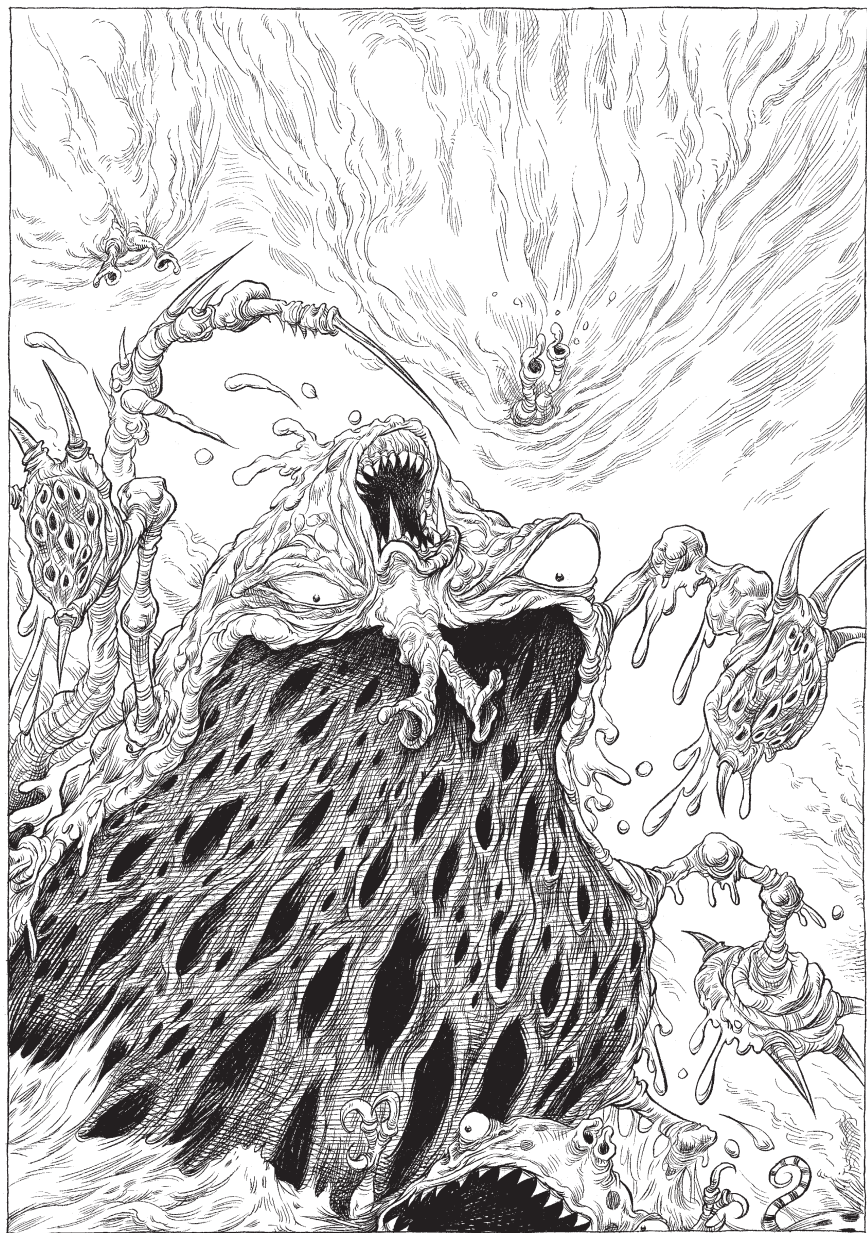
Фелікс із примарами на всю чикрижили упряж на зубоширах і розпускали тварин на всі чотири вітри, а Фенбрус Лодд, стоячи на верхівці однієї з волокуш, вимахував руками, як несповна розуму.

— Стійте! Стійте! — волав він не своїм голосом, та Фелікс, не звертаючи на нього ані найменшої уваги, вже переходив до наступної упряжі, зладженої з тілдерячої шкіри.

Перекооти-гори брали волокуш у кільце, і кільце те без угаву коливалося та цмокало.

Примари, озброєні жаровнями, хоч і гальмували їхнє просування, спинити його цілком були безсилі.

Рук став. Якби вони пройшли бодай ще трохи далі, то завиграшки попали б у мордобрилячу пастку. Хлопець прикро похитав головою. Пуття тут із них ніякого, доводилося просто стояти і продавати витрішки. Рук опустився навколішки, і ноги його відчували дотик білого прохолодного

баговиння. Як він ненавидів грузьку твань, яка облипає тебе зусебіч, хапає, висмоктує життя, аж поки тобі, геть хиренному, стане байдуже до всього на світі!..

Нараз болото попереду вибухнуло фонтаном бризок. Тим часом Фелікс уже перетяв останню упряж і проразливо свиснув. З несамовитим вереском зубощири — а всіх їх було двісті п'ятдесят голів — загарцювали по багnistій рівнині.

Перекооти-гори змикалися навколо них щільним кільцем. Із тванюки над поверхнею багнища зринали мордобрили, вони вже не ховалися під землею. Заклякши на місці з жаху, Рук оніміло дивився на потвор. Востаннє він видів мордобрила, ще коли вони разом із Феліксом жили в риштаках старого Нижнього міста, але та тварюка була лише зменшеною копією тутешніх монстрів. Завбільшки як бик-волоріг, із шістьма близько поставленими ногами і довгим хвиським хвостом, мордобрил за іграшку шастав під самісінькою поверхнею липучої кваші, дихаючи ніздрями, що виставали над тванистим ґрунтом.

А ще за мить із сухим виском, схожим на хрускіт трошечних кісток, вони вже наскакували на нещасних зубощирів і шматували їх, розшарпували на кавалки гострими як лезо кігтями. Невдовзі все болото окропилося зубощирячою кров'ю. Чудовиська розкошували.

— А тепер берімося до вашої книгозбірні!

Гучний Феліксів голос вирвав Рука з оціпеніння. А його друг уже допомагав бібліотекарям спускатися з волокуш, шикуював їх групами і вручав голоблі.

— У нас обмаль часу, — порядкував Фелікс, махаючи примарам, щоб і ті пристали до бібліотекарів. — Хутко вони повернуться до нас.

— За мною, бібліотекарі! — розітнувся деренчливий Кулькапів голос. — Держімося купи!

Рук, Ксант та блукай-бурмила лупонули тванюкою до бібліотекарів, а ті, уздрівши великанські постаті Вурало, Віга та Вемеру, радісно залементували.

— Дякувати Небові, ми вас таки знайшли, — примовляв погонич зубощирів, вітаючися з ними. — Якщо всім дружно взятися, то ми подужаємо цю кладь!

Примари, бібліотекарі та блукай-бурмила впряглись у волокуші, взялися за линви, і книгозбірня поволоклася далі рівниною, тримаючи курс на невисокий сірий кряж удалині, де вже світилися фіялкові вогники. На землю спускалися сутінки, і з пільми долинали сласне гарчання та рохкання: бенкет мордобрилів був у розпалі.

Крок. Ще один крок. Потім ще один, похмуро лічив Рук. А тоді ще, і ще...

РОДИНА ВЕРГІНІКСІВ

ОРЛІС
ВІТРОНОГИЙ
ШАКАЛ

ГЕРМІНА
ВЕРГІНІКС
(дів. ЛІНТРАКС)

ЛУЦІУС

ЦЕНТИКС

МУРІКС

ПЕЛЛІУС

МАРЦІЛІУС

КВІНТ

ЗАХМАРНИЙ ВОВК
(КВІНТИНІУС ВЕРГІНІКС)

РОДИНА ЧОВНОВОДІВ

ТЕМ
ЧОВНОВОД

КЕЛ
ЧОВНОВОД

НОЛЛЬ
(дів. ХАММЕЛЬХЕРД)

ШЕМ
ЧОВНОВОД

РОДИНА ПАЛЛІТАКСІВ

ЛІНІУС
ПАЛЛІТАКС
(НАЙВИЩИЙ
АКАДЕМІК
САНКТАФРАКСА)

ІЄНА
ПАЛЛІТАКС
(ДІВ. ВЕСПІУС)

МАРІС
ВЕРГІНІКС
(ДІВ. ПАЛЛІТАКС)

ЖИВЧИК
(АРБОРИНУС
ВЕРГІНІКС)

ЖИЛЯВКА
ВЕРГІНІКС
(ДІВ. ПАЛЛІТАКС)

КЕРІС
ЧОВНОВОД
(ДІВ. ВЕРГІНІКС)

РУК
ЧОВНОВОД

ЗМІСТ

Вступ	9
-------------	---

Частина перша. Політ

Розділ перший. Армада Мертвих	15
Розділ другий. Перехід	26
Розділ третій. Подорож через Багнище	40
Розділ четвертий. Крайземля	62
Розділ п'ятий. Руда буря	74
Розділ шостий. Сутінки	86
Розділ сьомий. Залізнодорожна пуца	108
Розділ восьмий. Жадоба крові	129

Частина друга. Дізнання

Розділ дев'ятий. Нове Нижнє місто	157
Розділ десятий. Острів Сон-дерев	174
Розділ одинадцятий. Коконові сні	184
Розділ дванадцятий. Гасла	197
Розділ тринадцятий. Чаювання з веретенником	220
Розділ чотирнадцятий. Нова Велика бібліотека	237
Розділ п'ятнадцятий. Чинквікс	256
Розділ шістнадцятий. Ласкавка	274

Частина третя. Війна

Розділ сімнадцятий. Галявожер	291
Розділ вісімнадцятий. Вечірня заграва	309
Розділ дев'ятнадцятий. Пекло	327
Розділ двадцятий. Три битви	345
Післямова	372

Ця книга надрукована на папері NOVEL,
виготовленому компанією Stora Enso у Фінляндії.
Папір має властивість зменшувати контрастність сприйняття тексту
і спеціально призначений для друкування дитячих видань.

Літературно-художнє видання

Серія “Легенди Світокраю”

Стюарт Пол

Рідел Кріс

ВІЛЬНЯК

З англійської переклав *А. Саган*

За редакцією *В. Корнієнка*

Головний редактор *Б. Будний*

Літературний редактор *Б. Щавурський*

Дизайн *В. Басалиги*

Верстка *І. Демків*

Підписано до друку 21.05.2007.

Формат 60×90/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Умовн. друк. арк. 24,0. Умовн. фарбо-відб. 24,0. Наклад 5000 прим.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48

publishing@budny.te.ua

www.bohdan-books.com

БАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”

79005, м. Львів, вул. Зелена, 20